

KAIP TAMPA KEBLI IŠ PAŽIŪROS PAPRASTA SIMBOLINIŲ PAVADINIMŲ RAŠYMO TAISYKLĖ

ESMINIAI ŽODŽIAI: simbolinis pavadinimas, vartosena, norma, rašyba ir skyryba, pavadinimų darymo taisyklės, rašymas didžiosiomis raidėmis, kabutės.

ĮVADAS

Simbolinių pavadinimų rašymo taisyklė iš pažiūros atrodytų tokia paprasta, kad jos nėra ko svarstyti, – tie pavadinimai rašytini pirma didžiąja raide ir kabutėse. Arba dėl to paprastumo, arba dėl mokslinių straipsnių rašybos ir skyrybos tema stygiaus mokslinės analizės, skirtos šios rūšies pavadinimų rašymo ypatumams, ir nėra. Taisyklė, suformuluota *Lietuvių kalbos rašyboje ir skyryboje* (toliau – LKRS), greičiausiai palaikyta neproblemiška ir todėl, kai kuriuos rašybos bei skyrybos dalykus keičiant Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (toliau – VLKK) nutarimais (VŽ 1997a, 2006a, b), tarp keičiamųjų atvejų nepateko ir netapo šių pokyčių sukeltų diskusijų objektu.

Vis dėlto tai, kas atrodo paprasta kalbos specialistams, ne visada būna savaime suprantama kalbos mokslo nestudijavusiems jos vartotojams, juolab kad tarp jų yra ir nebaigusių vidurinės mokyklos, o ir aukštųjų mokyklų absolventai kalbos taisykles ne visi būna išmokę vienodai. Ši aplinkybė, ypač išryškinta internetinės vartosenos, neretai išleidžiama iš akių, tačiau būtent ji – dažnas normą ir vartoseną išskiriantis veiksnys. Neatitiktį tarp idealiojo kalbos vartotojo ir realiojo jos mokovo atskleidė ir simbolių pavadinimų plitimas. Kai prieš porą dešimtmečių, pasikeitus visuomenės santvarkai, imta steigti privačias įmones, iškilo aikštėn, kad nemažai daliai jų steigėjų sugalvoti taisyklingą steigiamo vieneto pavadinimą – sunkiai įveikiama užduotis. Viešojoje vartosenoje ėmus plisti pavadinimams, kupiniems įvairių kalbos lygmenų klaidų, įskaitant ir elementarųjį rašybos bei skyrybos lygmenį, prireikė parengti taisykles jų sudarytojams, kartu šią pavadinimų grupę gerokai patyrinėti. Taip tikrovės iškelta aktualija lėmė, kad net, galima sakyti, susiformavo atskira kalbos tvarkybos ir tyrimo sritis – juridinių asmenų pavadinimų, apibendrintai pavadinamų ir firmų vardais¹.

Tvarkant bei nagrinėjant visą įmonių, įstaigų ir organizacijų pavadinimų grupę, žinoma, teko įtraukti ir jos pogrupį – perkeltinės reikšmės žodžius ar žodžių junginius, jau senokai

¹ Atrodytų, kad vartosenoje žodis *firma* nėra linkęs per daug įsigalėti, apibendrinamąja reikšme irgi pavartojama *įmonės, bendrovės*. Kalbos darbuose kaip apibendrinamąjį pastaruoju metu irgi labiau linkstama vartoti žodį *įmonės* arba junginį *juridiniai asmenys*. Tokio polinkio bus laikomasi ir šiame straipsnyje.

įprastus vadinti simboliniais vardais arba simboliniais pavadinimais². Todėl būtent juridinių asmenų simboliniai pavadinimai kalbos specialistų dėmesio pelnė daugiausia iš visų simboli-
nių pavadinimų. Dar prieš parengiant pirmąsias taisykles, buvo parengti dalykiniai ir metodi-
niai patarimai pavadinimų kūrėjams ir tvarkytojams (Kniūkšta 1992a), jų pagrindu – taisyklės.
Pirmosios, *Firmų vardu vartojimas*, VLKK nutarimu priimtos 1992 m. (LKKK 1998: 12–15),
vėliau jos tikslintos arba keistos (VŽ 1997b, 2002b), ir šiuo metu galioja 2004 m. nustatytos
Įmonių, įstaigų ir organizacijų simboli- nių pavadinimų darymo taisyklės (VŽ 2004), tik
2013 m. išbraukti du jų punktai (VŽ 2013). Be to, parengtas ir taisyklių priedas, apimantis
su simboli- ne pavadinimo dalimi vartojamus bendrinius žodžius, juridinių asmenų pavadini-
mų srityje dažniausiai linkstamus vadinti gimininiais žodžiais (VŽ 1995, 1997c)³. Steigiamo
juridinio asmens pavadinimo taisyklingumo reikalavimas suformuluotas Lietuvos Respubli-
kos civiliniame kodekse (VŽ 2000). O kai galop paaiškėjo, kad nė šios teisinio saugiklio ir
aiškiai išdėstytų taisyklių taisyklingumui šioje srityje užtikrinti neužtenka, VLKK ėmėsi kon-
sultuoti VĮ Registrų centrą dėl kiekvieno ketinamo įregistruoti juridinio asmens pavadinimo⁴.
VLKK interneto svetainėje skelbiama informacija rodo, kad atmetama jų daug, tačiau stebina
ir įmonių steigimo mastas – kas mėnesį pavadinimų įvertinti pateikiama nuo pusantro iki
poros tūkstančių suvirš⁵. Užtenka šių skaičių, kad paaiškėtų, kokią svarią kasdienės kalbos
apyvartos jie sudaro, o kadangi jų gausu viešojoje vartosenoje, bendrinės kalbos lygiui turima
didžiulė įtaka⁶.

Nagrinėjant juridinių asmenų simbolinius pavadinimus, taip pat kuriant jų norminimo
principus, svariausias yra ilgamečio *Kalbos kultūros* atsakomojo redaktoriaus dr. P. Kniūkštos
nuopelnas. Vien *Kalbos kultūroje* paskelbti straipsniai atskleidžia, kaip įžvalgiai šie klausimai
svarstyti ir kiek nuveikta beveik nesant juridinių asmenų pavadinimų nagrinėjimo kalbos atž-
vilgiu tradicijos. Be to, daug rašyta ir teberašoma platesnei auditorijai⁷, pavadinimų sudaryto-
jams parengti minėtieji metodiniai ir dalykiniai patarimai, vėliau taisyklės *Firmų vardu varto-
jimas* (LKKK 1998: 12–15) – visų tolesnių pavadinimų darymo taisyklių pagrindas. Išleista ir
atskirų leidinių: *Įstaigų, įmonių ir organizacijų pavadinimai* (Kniūkšta 2004), *Viešieji užrašai. Po
dokumentus ir Vilniaus gatves pasižvalgius* (Kniūkšta 2006b), administracinės kalbos specialisto

² Pranas Kniūkšta (2004: 20–21) yra atkreipęs dėmesį į šių terminų vartoseną: pirmosiose taisyklėse pavadinimų su-
darytojams vartotas terminas *simbolinis vardas*, apimantis ir gimininius žodžius, tačiau 2004 m. priimtose liko tik
simbolinis pavadinimas, apimantis simboliškai vartojamus žodžius. Šiame straipsnyje irgi bus paisoma tos terminijos
raidos krypties: visas pavadinimas, įskaitant ir gimininius žodžius, bus vadinamas *juridinio asmens (įmonės) pavadi-
nimu*, o jo simbolinė dalis – *simboliniu pavadinimu* arba *simboline dalimi*.

³ Priedas šiuo metu nebegalioja, žr. VLKK svetainėje, prieiga internete: <http://www.vlkk.lt/lit/nutarimai/imoniu-pavadinimai/simboliniai.htm>.

⁴ Konsultavimas įteisintas Vyriausybės 2012 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1452, kuriuo pakeisti Juridinių asmenų
registro nuostatai (VŽ 2012). Registro tvarkytojas įpareigojamas kreiptis į VLKK konsultacijos dėl juridinio asmens
pavadinimo atitikties lietuvių bendrinės kalbos normoms, o ši įpareigojama per 6 darbo valandas pranešti atsakymą.

⁵ Ši informacija teikiama VLKK interneto svetainėje, prieiga internete: <http://www.vlkk.lt/lit/naujienos/bendrosios.html>.

⁶ Beje, nėra taip, kad būtų kuriami vien netaisyklingi simboliniai pavadinimai. Valstybinės kalbos inspekcijos rengia-
mas Gražiausių lietuviškų įmonių pavadinimų konkursas atskleidžia ir išskirtinės kalbos pajautos atvejų, paneigian-
čių sklandančią nepagrįstą nuomonę, kad lietuvių kalbos daiktavardžių turtai sudarant įmonių pavadinimus jau iš-
semti, – juk neišsemiamos daiktavardinių junginių ar kitokių derinių sudarymo galimybės. Antai tarp 2014 m.
konkurso nugalėtojų yra 2013 m. įregistruotos įmonės tokiais skambiais pavadinimais kaip „Akacijų užuovėja“;
„Džiaugsmo blykstė“; „Genio uoksas“; „Lėti virėjai“; „Namo akys“; „Sapnų namai“; „Saldi prabanga“; „Siūlo galas“;
„Skaičių miškas“ ir kt.

⁷ Dauguma straipsnių (kai kurie – patikslinti ar patrupinti) sudėti į monografiją *Kalbos vartoseną ir tvarkybą*
(Kniūkšta 2001: 339–406).

žvilgsniu juridinių asmenų pavadinimai, įskaitant simbolinius, įvertinti knygoje *Administracinė kalba ir jos vartoseną* (Kniūkšta 2005). O ir pats terminas *simboliniai pavadinimai*, konkuruojęs su *sąlyginiais pavadinimais, sutartiniais ženklais*, išgalėjo greičiausiai P. Kniūkštos dėka (Kniūkšta 2001: 339–341). Įmonių, įstaigų ar organizacijų simbolinių pavadinimų atskirai daugiau beveik niekas ir nėra tyręs, jie minimi tarp visų simbolinių. Bet ir visi tokie pavadinimai tyrimo objektu tampa retai, tik viename kitame straipsnyje (Valeckienė 1965; Drazdauskienė 1975; Sližienė 1979; Vaicekauskienė 1997; Kvašytė 2005; Jocaitė, Kvašytė 2006).

Tiesa, kaip sakinio dalys ar žodžių junginių dėmenys simboliniai pavadinimai aptariami gramatikose (LKG₃ 1976: 429–430; DLKG 1997: 557), tačiau tik bendriausiu, neprobleminiu aspektu. Dar jie minimi kalbos kultūros ar kitokiuose vadovėliuose (Brūzgienė ir kt. 2013; Linkevičienė 2013). Vis dėlto gramatikose, kaip jose ir dera, apimamas sintaksinis ir morfolginis lygmuo, tiksliau, pavadinimo kaitymo ir kilmininkinės ar vardininkinės pozicijos klausimai, jie – vieni aktualiausių ir straipsniuose bei kitur (LKŽin 1998: 338; Pupkis 2005: 287–289). Straipsniuose paliečiama ir leksikos, žodžių darybos sritis, o štai elementarusis rašybos ir skyrybos lygmuo, galima sakyti, visur išleidžiamas iš akių, greičiausiai todėl, kad laikomas savaime suprantamu. Vis dėlto šiandieninė vartoseną atskleidžia, kad bene kebliausias yra tapęs būtent jis, ir kebluma iš dalies gali būti susidariusi ir dėl nepakankamo dėmesio šiam lygmeniui.

Susidariusią spragą siekiama mažinti šiuo straipsniu. Taigi, jame bus nagrinėjamos simbolinių pavadinimų rašybos ir skyrybos problemos. Konkrečiai nagrinėjimo objektas įvardytinas kaip susiklostę ar besiklostantys juridinių asmenų simbolinių pavadinimų rašymo polinkiai ir juos lemiantys veiksniai. Tokia analizė, siūlanti ir galimus problemos sprendimo būdus, pirmiausia turėtų būti aktuali kalbos normintojams ir tvarkytojams, tačiau, kai kurių formuluočių ar jų aiškumo kalbos leidiniuose trūkstant, ji pravers ir pavadinimų vartotojams bei sudarytojams. Jiems turėtų tapti aiškiau, koks simbolinių pavadinimų rašymas išties nesuderinamas su norma ir kur glūdi priešara.

1. RAŠYMO DIDŽIOSIOMIS RAIDĖMIS PROBLEMA

1.1. Galimybių sampratos atspindžiai Juridinių asmenų registre

Simbolinių pavadinimų rašymo taisyklė LKRS formuluojama taip: „Įvairūs simboliniai pavadinimai (kai pavadinimą sudarantys žodžiai vartojami perkeltine reikšme) rašomi didžiąja raide ir išskiriami kabutėmis (be kabučių jie reikštų kitą daiktą).“ (LKRS 1992: 70). Kadangi tokiais pavadinimais gali eiti ir ne vienas žodis, čia pat priduriama: „Jeigu pavadinimas susideda iš dviejų ar daugiau žodžių, didžiąja raide rašomas tik pirmasis žodis ir į pavadinimą įeinantys tikriniai vardai.“ Ši taisyklė kartojama ir vadovėliuose bei žinynuose, pvz.: „Sudėtiniai simboliniai pavadinimai rašomi kabutėse, pirmasis žodis jose rašomas didžiąja raide, tikriniai pavadinimai – didžiąja raide, pvz.: *uždaroji akcinė bendrovė* (trumpiname *UAB*) „*Interneto vizija*“; *žurnalas „Socialinių mokslų studijos“*; *viešoji įstaiga (VŠĮ) „Europos vartotojų centras“*; *akcinė bendrovė (AB) „Grižulo Ratai“*; *valstybės įmonė (VI) „Regitra*.“ (Brūzgienė ir kt. 2013: 48). Ko-

čia šiais atvejais didžiosios raidės ir kabučių paskirtis, nenurodoma niekur, tačiau pati rašymo taisyklė paprasta, išsamesnių paaiškinimų tarsi ištis nereikalinga.

Galbūt dėl to paprastumo ji neformuluojama gramatikose, rašymas kabutėse ir pirma didžiąja raide matyti tik iš pavyzdžių (LKG₃ 1976: 429–430; DLKG 1997: 557). Nėra formuluotės nė pirmosiose pavadinimų sudarytojams skirtose taisyklėse, ir tai teisintina jų paskirtimi – juk taisyklės pavadinimų darymo, o ne rašymo. 1997 m. formuluotė dėl rašybos atsiranda, ji pateikiama ir 2004 m. priimtose Įstaigų, įmonių ir organizacijų simbolinių pavadinimų darymo taisyklėse. Vis dėlto visomis kitomis taisyklių nuostatomis reglamentuojami tik sudaromi, vadinasi, dar neįteisinti pavadinimai. Taigi, sudaromiems pavadinimams turbūt taikyta ir čia patekusi rašymo taisyklė.

Jeigu pavadinimų sudarytojai, privalomąją tvarka įregistruodami steigiamą įmonę Juridinių asmenų registre, šia taisykle ir vadovautęsi, jokių problemų nekiltų. Deja, iš valstybės įmonės Registrų centro tvarkomos duomenų bazės⁸ matyti, kad taisyklę atitinkančių įrašų – tik dalis, pvz.: asociacija „Taika per kultūrą“; draugija „Sniego gniūžtė“; mažoji bendrija „Laumės skrynia“; sodininkų bendrija „Mūsų Londonas“; gyvūnų globos klubas „Draugo letena“; kredito unija „Giminelė“; Tabariškių kaimo bendruomenės centras „Tabariškės kaip nutapytos“; akcinė bendrovė „Snaigė“; uždaroji akcinė bendrovė „Kita kryptis“; uždaroji akcinė draudimo brokerių bendrovė „Destinija“; gyvenamųjų namų statybos bendrija „Rytinis krantas“. Kiti, tiksliau, jų simbolinė dalis, registre įrašyti didžiosiomis raidėmis, pvz.: klubas ARBATA SU CITRINA, klubas ŠAMANAI, asociacija VERSLAS STUDENTAMS, asociacija TAVO DRUGYS, muzikos autorių teisių asociacija NATA, viešoji įstaiga MANO MIESTAS, viešoji įstaiga NAUJASIS VARGONŲ FORUMAS, visuomeninė organizacija NAUJA KRYPTIS, uždaroji akcinė bendrovė BINGELIS IR SŪNŪS, žemės ūkio verslų bendrovė LIETA. Nei LKRS, nei pavadinimų darymo taisyklėse galimybė rašyti didžiosiomis raidėmis neformuluojama. LKRS, norminiame leidinyje, kur lietuvių kalbos rašyba aptariama išsamiausiai, toks rašymas neminimas. Kaip numatoma LKRS, kelios didžiosios raidės iš eilės galimos tik sudarius santrumpą (LKRS 1992: 73–74). Taigi, pagrįstai kyla klausimas, kaip ši galimybė radosi įmones ir kitus privačiuosius bei viešuosius juridinius asmenis įregistruojant.

Atskirai ištisinio rašymo didžiosiomis raidėmis atvejai aptarti tik Danos Vainauskienės straipsnyje „Dėl ištisinio rašymo didžiosiomis raidėmis“. Apie simbolinius vardus pasakyta, kad pagal lietuvių kalbos rašybos taisykles rašoma su kabutėmis, bet „tam tikrais atvejais (pavyzdžiui, iškabose, etiketėse, reklamoje) jie gali būti išryškinti kitu šriftu ar kitais rašmenimis, t. y. didžiosiomis raidėmis, pvz.: *parduotuvė UOSINGIS*, *viešbutis AUKŠTAITIJA*, *uždaroji akcinė bendrovė KILIMAI* <...>“ (Vainauskienė 1996: 71–72). Dar anksčiau apie tokį rašymą užsiminta minėtuose metodiniuose ir dalykiniuose patarimuose. Pasakius, kad rašytina su kabutėmis, pridurta: „Jei simbolinis pavadinimas yra išryškintas grafiškai (pateikiamas iš naujos eilutės, didesniu šriftu), jis gali būti parašomas ir be kabučių, bet visomis didžiosiomis raidėmis (skelbimuose ir kitur), pvz.: *ansamblio LIETUVA koncertas*.“ (Kniūkšta 2001: 379–380). Leidinyje *Įstaigų, įmonių ir organizacijų pavadinimai* išskirtos iškabos: „Patys simboliniai pavadinimai rašomi su kabutėmis ir pradedami didžiąja raide. <...> Kabutes gali atstoti kitas šriftas ar visos didžiosios raidės: *akcinė bendrovė Tauras*, *parduotuvė SAULUTĖ*. Paprastai be kabučių pavadinimai rašomi iškabose: *SAULUTĖ*, *LIETUVOS SPAUDA*.“ (Kniūkšta 2004: 28). Teiginys pakartojamas knygoje *Administracinė kalba ir jos vartoseną* (Kniūkšta 2005: 116).

⁸ Juridinių asmenų registras pateikiamas Registrų centro interneto svetainėje, prieiga internete: <http://www.registrucentras.lt/jar>.

VLKK Konsultacijų banke tokio rašymo sritys apibendrinamos kaip dizainas: „Variantas didžiųjų raidžių ar koku kitu šriftu gali būti vartojamas dizaino reikmėms, pvz., reklamoje, iškabose ar pan.“⁹ Tiesa, kabučių atitikmenų galimybė minima ir LKRS (išnašoje), tik ji įvardijama ne kaip didžiosios raidės, o kaip rašymas kitu šriftu ar nauja eilute: „Simboliniai pavadinimai, vartojami be teksto (iškabose, etiketėse, knygų viršeliuose ir pan.), kabutėmis neskiriami. Tik tada, jei jie eina su nomenklatūriniu žodžiu ir nėra išryškinti kitu šriftu ar nauja eilute, gali būti išskiriami kabutėmis, plg.: / *Kino teatras / Neris; Kino teatras „Neris.“*“ (LKRS 1992: 70).

Iš teiginių visumos aiškėtų, kad rašymas didžiosiomis raidėmis yra kabučių atitikmuo nerišliuose ir (ar) reklaminiuose tekstuose. Vis dėlto sritys nusakomos abstraktokai, o ir formuluotės nėra griežtos. Kiek išsamiau tos sritys apibūdinamos vėlesniame darbe (Kniūkšta 2005: 120–123), tačiau iš jo matyti, kad rašymo skirtumų gali būti net tarp iškabų ir reklaminių užrašų. Čia pavartojamas ir terminas *viešieji reklaminiai užrašai*, o teiginiu, kad pavadinimų reklaminiai užrašai „gana dažnai rašomi specialiu būdu ir reiškia firmos ženklą, kitaip sakant, firmos ženklas vartojamas kaip reklaminis pavadinimas“ (Kniūkšta 2005: 121), simboliniai pavadinimai susiejami ir su dar viena sritimi – prekių ženklų¹⁰. Būtent visose šitose srityse įprasčiausia rašyti didžiosiomis raidėmis, taigi iš jų toks rašymas analogijos principu galėjo būti perkeltas ir į registrą. Pavadinimų sudarytojams skirtomis taisyklėmis nepasiremta, nes jose formuluotė dėl rašybos atsiranda tik vėliau ir numatomas tik rašymas pirma didžiąja raide. Tiesa, taisyklių priede, būtent 3 punkte, apie kitą galimybę užsimenama, tačiau minimos ne didžiosios raidės, o kitas šriftas: „Veiklos sritį ar pobūdį reiškiantys gimininiai žodžiai, vartojami su simboliniais vardais, su jais nesusilieja, o yra šalutinė, net ir grafiškai atskirta tikrinio pavadinimo dalis: simbolinis vardas rašomas su kabutėmis (simbolinio vardo kabutes gali atstoti kitas šriftas), gimininiai žodžiai – paprastu būdu.“ (VŽ 1995, 1997c). Kitokių šriftų registre nepritaikyta. Be to, priedo įvardijimas „Pavadinimų gimininių žodžių vartojimas ir rašymas“ rodytų, kad jis veikia skirtas ne pavadinimų sudarytojams, o jau sudarytų ir įregistruotų pavadinimų rašymui tekste apibūdinti.

Kad ir kokia būtų įrašų didžiosiomis raidėmis atsiradimo registre priežastis, formuluojamą kabučių atitikmenų principą jie atitiktų, jeigu jo laikantis būtų sudarytas visas registras. Deja, juridinius asmenis įregistruojant, pritaikyta ir daug kitokių galimybių, kaip antai didžiosiomis raidėmis rašyti ir teisinę formą nurodančius žodžius: *AKCINĖ BENDROVĖ „UKMERGĖS ŠILAS“; UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ „LAKŠTAS“; UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ FINANSŲ MAKLERIO ĮMONĖ „KAPITALO SRAUTAI“; ASOCIACIJA „ŽINIŲ EKONOMIKOS FORUMAS“; KLUBAS „VIJA PINAVIJA“; VIEŠOJI ĮSTAIGA „UGNIES ANGELAI“; RIEŠĖS TENISO KLUBAS „PUOLANČIOJI ŽVAKĖ“; LABDAROS FONDAS „MŪSŲ KRANTAS“; METAFIZIKOS STUDIJA „GYVA ERDVĖ“; PROTESTANTŲ BAŽNYČIA „NAUJOJI KARTA“; SODININKŲ BENDRIJA „PUOŠMENA“*. Dėl kabučių tokiais atvejais pavadinimų sudarytojų svyruota – registre yra ir tokių įrašų kaip *ASOCIACIJA SAVAS PASAULIS VISUR, MAŽOJI BENDRIJA SAULĖS VAIKAS, VILNIAUS VAIKŲ IR JAUNIMO DIABETO KLUBAS DIABITĖ PLIUS*. Minėtame D. Vainauskienės straipsnyje teigiama, kad, rašant didžiosiomis raidėmis ištaisai, simbolinę dalį kabutėmis skirti reikia: „Simbolinį vardą

⁹ Žr. Konsultacijų banko įrašą, prieiga internete: <http://www.vlkk.lt/lit/10401>.

¹⁰ Pavadinimų santykis su prekių ženklais išsamiau aptariamas atskirame straipsnyje (Kniūkšta 2006a), o viešųjų užrašų santykis su reklama, iškabomis, prekių ženklais ir firmų pavadinimų funkcionavimas šiose srityse – atskirame leidinyje (Kniūkšta 2006b).

būtina imti į kabutes ar išskirti kitokiu šriftu tais atvejais, kai ir simbolinis vardas, ir įmonės statuso nuorodos rašomos vien didžiosiomis raidėmis.“ (Vainauskienė 1996: 72). Tačiau tokio rašymo sritis neapibrėžta, nors formuluotė irgi veikiausiai grįsta kitokiomis nei rišlus tekstas sritimis, o ir taikyta joms. Nėra pagrindo teigti, kad įmonių steigėjai vadovavosi būtent šia formuluote, veikiausiai irgi suveikė analogijos principas matant viešuosius užrašus, iškasas ar reklaminius tekstus. Toks rašymas galėtų būti taikomas ir registre, jei didžiosiomis raidėmis būtų rašomi ir nuo teisinės formos nuorodos kabutėmis skiriami visų įmonių pavadinimai. Kabutės, rašant ištiesi didžiosiomis raidėmis, atliktą skiriamąją funkciją, t. y. skirtų simbolinę dalį. Tačiau kai tokie įrašai atsiduria šalia pavadinimų, kuriuose jas pavaduoja didžiosios raidės, tokių kaip *klubas ARBATA SU CITRINA*, kyla neaiškumų tiek dėl kabučių, tiek dėl didžiųjų raidžių atliekamos funkcijos. Rašymas didžiosiomis raidėmis nebėra tik kabučių atitikmuo, nes atitikmenys negalėtų būti vartojami abu kartu.

Kabutės atsiranda dėl rašymo didžiosiomis raidėmis ir kitu atveju – kai trumpinama su simboliu pavadinimu einanti teisinės formos nuoroda. Galimybė ją trumpinti paminėta taisyklių priede, būtent jo 5.2 punkte. Tačiau priedas skirtas ne tik pavadinimų sudarytojams, taigi iš ši alternatyva galėjo būti numatyta kaip jau sudaryto pavadinimo rašymo tekste galimybė. Vis dėlto ji pasigauta įmonių steigėjų. Nuo 2004 m. sausio 1 d. pavadinimas buvo tik jų reikalas¹¹, tai jie laisvai rinkosi ne tik jį, bet ir rašymo ar teisinės formos nuorodos pateikimo būdą. Ir, kaip matyti iš registro, pasirinko (ir iki šiol pasirenka) ne tik *viešoji įstaiga, individuali įmonė, mažoji bendrija, žemės ūkio bendrovė, uždaroji akcinė bendrovė, uždaroji akcinė draudimo brokerių bendrovė, daugiabučio namo savininkų bendrija, individualių gyvenamųjų namų savininkų bendrija*, bet ir VŠĮ, IĮ, MB, ŽŪB, UAB, UADBB, DNSB, IGNSB ir pan., pvz.: VŠĮ „*Taip kaip*“; VŠĮ „*Bet kas zyzia*“; IĮ „*Virgis*“; IĮ „*Bijai vilko, neik į mišką*“; MB „*Ratai visiems*“; MB „*Spalvos mintims*“; UAB „*Maljorka*“; UAB „*Kodėl gi ne?*“; UAB „*Tikrai geras verslas*“; ŽŪB „*Tikri dalykai*“; ŽŪB „*Žibučių ūkis*“; UADBB „*Draudima*“; UADBB „*Hokena*“; DNSB „*Versmės spalvos*“; DNSB „*Šiluvos svaja*“; IGNSB „*Kalotės kalnas*“; IGNSB „*Purmalė*“: Pasirinkus dar ir simbolinę dalį rašyti didžiosiomis raidėmis, susidaro didžiųjų raidžių sangrūda, neleidžianti skirti perkeltinės ir tiesioginės reikšmių, ir nelieka kitos išeities kaip rašyti kabutes. Tokiais atvejais irgi gerokai pasvyruota: registre yra įrašų IĮ „*FINANSŲ SRAUTAS*“; IĮ „*GERAS GARAS*“; IĮ „*ŠIAUDAIS KŪRENAM – GERAI GYVENAM...*“; VŠĮ „*IŠ ŠIRDIES Į ŠIRDĮ*“; VŠĮ „*ŠIAULIŲ ŠAULYS*“; UAB „*LOTOSŲ JŪRA*“; UAB „*SIMO RATAI*“; ŽŪB „*ŠOVENIS*“; UADBB „*SANDĖJAS*“; UADBB „*RYTOJAUS GARANTAS*“; UADBB „*APSIDRAUSKIME*“; DNSB „*BURBIŠKIŲ KALVA*“; DNSB „*LIEPKALNIJA*“; bet yra ir tokių kaip MB *IDEALUS VERSLAS*, MB *LAIMĖS PIEVA*, MB *RAMI ŠIRŠĖ*, IĮ *AKMENS TVORA*, IĮ *PROTINGA VARNA*, VŠĮ *TIESIOG TEATRAS*, VŠĮ *SPORTAS GYVAI*, UAB *ŠVIESKI MAN VĖL*, UAB *TECHNOLOGINĖ LINIJA*, UAB *KAUNO RATAI*, UAB *SAULĖS ŽEMĖ*. D. Vainauskienės (1996: 72) straipsnyje teigiama, kad ir šiais atvejais simbolinę dalį reikia skirti kabutėmis, tačiau sritis, kur toks rašymo būdas taikytinas, nenurodyta. Pritaikytas registre, jis keblus irgi pirmiausia todėl, kad įrašai įvairuoja. Iš tokių pavadinimų kaip *MB IDEALUS VERSLAS* rašymą didžiosiomis raidėmis būtų galima palaikyti kabučių atitikmeniu, tačiau kai kartu rašomos dar ir kabutės (pvz., IĮ „*FINANSŲ SRAUTAS*“), tiek rašymo didžiosiomis raidėmis, tiek kabučių funkcija darosi nebeaiški.

¹¹ Žr. VLKK svetainėje, prieiga internete: <http://vlkk.lt/lit/103421> (žiūrėta 2014 11 04).

Polinkį įmonės pavadinimą įregistruoti visomis didžiosiomis raidėmis paaiškintų viešųjų užrašų kopijavimas, gal ir kai kurie dokumentų rengimo dalykai¹². Tačiau kiti pavadinimų rašymo registre būdai akivaizdžiai sietini su rišlaus teksto polinkiais bei taisyklėmis. Tai jau minėti atvejai, kai didžiąja raide rašomas tik pirmas simbolinės dalies žodis, įskaitant ir tuos, kai įmonės teisinės formos nuoroda trumpinama. Būtent rašymas pirma didžiąja raide nustatytas LKRS taisyklėje, tačiau, įrašams registre įvairuojant, keblus tampa ir jis: be kita ko, kyla įspūdis, kad didžiosiomis raidėmis pabrėžiami svarbesni pavadinimai. Juolab kad tokia pabrėžiamoji funkcija kalbos leidiniuose išties numatoma.

D. Vainauskienės straipsnyje, aptarus visus ištinio rašymo didžiosiomis raidėmis atvejus, o kaip pirmąjį paminėjęs simbolinių pavadinimų rašymą, apibendrinama: „didžiųjų raidžių vartojimas reiškia autoriaus norą išskirti tai, kas ypatingai svarbu“ (Vainauskienė 1996: 74). Toks rašymas pavadinamas išskyrimu, tapačiu kitokiam išskyrimui, leidžiamam kompiuterinio tekstų tvarkymo (skirtingam šriftui, įvairiems šriftų ar simbolių dydžiams, patamsintoms ar išretintoms raidėms). Pabrėžiamoji funkcija numatoma ir Nijolės Linkevičienės *Redagavimo pradmenyse*, tik ne rašymui didžiosiomis raidėmis, o šrifto stiliumi: „<...> pasirinkto šrifto stilių galima keisti, jei reikia ką nors išskirti, ypač akcentuoti, atkreipti skaitytojo dėmesį. Skiriami keturi šrifto stiliai: paprastasis, pusjuodis, kursyvinis (pasvirasis), pusjuodis kursyvinis (pasvirasis).“ (Linkevičienė 2013: 55). Grafinis būdas nuo šrifto stiliaus šiame darbe lyg ir skiriamas, nes minimas tik aptariant citatas: „Citatos tekste išskiriamos kabutėmis (išskiriant kitokiu šriftu ar kitu grafiniu būdu, kabutės gali būti nerašomos).“ (Linkevičienė 2013: 57). Išėitų, kad grafinis būdas siejamas tik su skyrybos ženklu. Tik su kabutėmis jis siejamas ir naujausiame darbe iš rašybos ir skyrybos srities – *Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadove* (toliau – ESIV), tačiau iš jo aiškėja, kad skirtumo tarp skyrimo šriftu ir grafinio skyrimo nėra: skyrelis pavadinamas *Grafiniu skyrimu*, o jame minimi šriftai, tarp jų ir didžiosios raidės: „Vietoj kabučiu šriftu (kursyvu, paryškintuoju šriftu, šrifto spalva, didžiosiomis raidėmis ir pan.) galima išskirti citatas, skiemenines santrumpas, simbolinius ar nelietuviškus pavadinimus ir kt.“ (ESIV 2014: 38). Nors, palyginti su *Redagavimo pradmenimis*, čia rašymo didžiosiomis raidėmis funkcija lyg ir numatoma platesnė, tačiau, remiantis LKRS, cituojamų organizacijų, kūrinių, leidinių, pavadinimus irgi reikėtų laikyti citatomis (LKRS 1992: 227). Grafinis būdas kaip skyrybos ženklo atitikmuo minimas ir 2006 m. atnaujintų lietuvių kalbos skyrybos taisyklių 13.1 punkte, nurodant, kad citatos rašytinos kabutėse, tačiau kai išskiriamos kitokiu šriftu ar grafiniu būdu, kabutės gali būti nerašomos (VŽ 2006a).

Kai kurių neatitikčių grafinį būdą mininčiuose darbuose esama, tačiau iš jų visumos aiškėtų, kad rašymas didžiosiomis raidėmis gali atlikti dvejopą funkciją – tam tikrų teksto elementų pabrėžimo ir skyrybos ženklo. Jei skyrybos ženklo funkciją atlieka kabutės, o didžiosios raidės vartojamos svarbiems dalykams išryškinti, tekste galėtų susidaryti ir tokių atvejų, kai rašoma ir didžiosiomis raidėmis, ir kabutėse. Ši dviplanio skyrimo taisyklė niekur neformuluojama, tačiau kad jis galimas, matyti ir iš LKRS: pateikiant pavyzdžius, simboliniai pavadinimai rašomi ir kabutėse, ir retintomis raidėmis, nes jomis visame leidinyje paryškunami aptariami pavyzdžių žodžiai, pvz.: *saldainiai „Burtininkė“; cigaretės „Jūratė“; romanas „Sukilėliai“* (LKRS 1992: 71). Būtent iš rišlių tekstų, rašymo skirtingose srityse skirtumų nesuvokiant, toks skyrimas galėjo būti perkeltas ir į registrą. Registre gausu pavadinimų, rašomų ir didžiosiomis raidėmis, ir kabutėse, pvz.: *individuali įmonė „SPALVOS“; E. Mizgerienės firma „SIDABRINĖ“* .....

¹² Antai Dokumentų rengimo taisyklėse keliamas reikalavimas dokumento sudarytojo pavadinimą rašyti didžiosiomis paryškintomis raidėmis (VŽ 2001).

GARBANA“; G. Smalinskienės vertimų biuras „GERAS STILIUS“; K. Simanavičiaus salonas „PAS MARIJĄ“; viešoji įstaiga „AUKSO ŠVIESA“; mažoji bendrija „ATARAS“; visuomeninė organizacija „PER BRASTĄ“; medžiotojų klubas „SENASIS VILKAS“; Radviliškio rajono literatų klubas „JONVABALIS“; akcinė bendrovė „KLAIPĖDOS RYTAS“; uždaroji akcinė bendrovė „AKUMULIATORIŲ SPEKTRAS“; uždaroji akcinė draudimo brokerių bendrovė „KOMPENSA“; uždaroji akcinė bendrovė finansų maklerio įmonė „FINVESTA“; kredito unija „JONAVOS ŽEMĖ“. Bent jau sprendžiant iš kalbos leidiniuose pateikiamų formuluočių, pabrėžiamoji funkcija būtų pagrįsta tik rišliame tekste, tačiau nerišlaus pobūdžio tekstų ypatumai kalbos leidiniuose nenagrinėjami, taisyklių beveik neformuluojama. Pritaikytas registre, šis rašymo būdas problemų irgi nekeltų, jei didžiosiomis raidėmis būtų pabrėžiama visų pavadinimų simbolinė dalis. Tačiau taikomas šalia LKRS taisyklę atitinkančių įrašų, tokių kaip MB „Duok penkis“, jis visiškai nebeaiškia daro rašymo didžiosiomis raidėmis funkciją, nebent išties kelia įspūdį, kad didžiosiomis raidėmis pabrėžiami svarbesnieji pavadinimai. Taikomas šalia tokių pavadinimų kaip klubas ŠAMANAI, jis trikdo kabučių funkciją: kadangi pavadinimų rašymas tesiskiria kabutėmis, gali atrodyti, kad pastarieji pavadinimai nėra simboliniai arba kad kabučių funkcija rašant simbolinius pavadinimus fakultatyvi.

Rašymo didžiosiomis raidėmis ir kabučių funkcijas bei santykį trikdo ir dar viena pavadinimų sudarytojų pritaikyta galimybė, šiaip jau būdinga rišliams tekstams. Ji galėjo būti savaip išsiaiškinta iš taisyklių priedo, kuriame teigiama: „Oficialūs pavadinimai gali būti pertvarkomi taip, kad priekyje atsuduria simbolinis vardas, o statuso nuorodos ar jų raidinės santrumpos nukeliamos į galą. Tokiu atveju jos nuo simbolinio vardo atskiriamos kableliu, pvz.: uždaroji akcinė bendrovė „Beržas“ / UAB „Beržas“ / „Beržas“; uždaroji akcinė bendrovė / „Beržas“; UAB.“ (VŽ 1995). Formuliuotė „oficialūs pavadinimai gali būti pertvarkomi“ akivaizdžiai rodytų, kad ši alternatyva irgi veikiausiai taikyta ne pavadinimų sudarytojams. Pritaikius šią galimybę jiems, prie visos registro įrašų įvairovės prisidėjo dar ir tokie atvejai kaip „Robotų technologijos“; MB; „Perkūno investicijos“; MB; „Žemuogėlių pieva“; VšĮ; „Dievo dovana“; ŽŪB; „Reklama ant transporto“; UAB; „Vabalo kompanija“; UAB; „Ūko medis“; UAB; „Logistikos zona“; UAB; „Kitoks miestas“; UAB; „Sraunioji Ratnyčia“; DNSB. Kadangi pasirinktine, kaip jau aptarta, palaikyta ir galimybė pavadinimą rašyti didžiosiomis raidėmis, tai atitinkamai radosi ir įrašų jomis, pvz.: „VILKVEDIS“; ŽŪB; „RINKA PLIUS“; UAB; „BALTIJOS TURTO GRUPĖ“; UAB; „KAIMYNU PARKAS“; VIEŠOJI ĮSTAIGA. Bet ir jie dar ne visa rašymo įvairovė. Mat vartojant postpozicinę teisinės formos santrumpą, simbolinės dalies linkstama kabutėmis neskirti, pvz.: Ginto miškas, MB; Gardas, MB; Žibartonių mėsa, MB; Idėjų alėja, UAB; Mano apdaila, UAB; Kompiuterinis langas, UAB; Naujoji rinka, UAB; Darbas Europoje, UAB; Imbiero debesys, UAB; Draudūna, UADBB. Atitinkamai neskiriama ir didžiosiomis raidėmis rašomų pavadinimų simbolinė dalis, pvz.: GAMA, UAB; AMATAS, UAB; AKMAS, UAB; BALTIJOS MONE-TOS, UAB; DERLINGA ŽEMĖ, UAB; ŠVAROS MISIJA, UAB; VILNIAUS NEKILNOJAMOJO TURTO IDĖJOS, UAB; VERSLO BANKAS, UAB; EDRAUDA, UADBB; SVEIKATOS METAI, VIEŠOJI ĮSTAIGA.

Taisyklės, kurioje būtų nustatyta galimybė prieš teisinės formos nuorodą einančios simbolinės dalies neskirti kabutėmis, nėra, tačiau tokį polinkį galima susieti su nerišlaus pobūdžio tekstais. Įvairiuose sąrašuose, kataloguose, lentelėse ar grafikuose tokiais atvejais nevartoti kabučių įprasta ir visiškai pagrįsta, jei visas sąrašas, katalogas, lentelė ar grafikas sudarytas vienu principu. Kabutės būtų perteklinės, ypač jei simbolinė dalis rašoma didžiosiomis raidėmis. Tačiau, kaip minėta, nerišlaus teksto rašybos bei skyrybos ypatumai kalbos leidiniuose

neaptariami. Tik LKRS išnašoje nurodoma, kad be teksto vartojami simboliniai pavadinimai kabutėmis neskirtini. Tiesa, apie vartojamus su gimininiu žodžiu pasakyta, kad skirti simboliinę dalį galima, vadinasi, formuluojama tik galimybė. Polinkiui rašyti be kabučių įtakos veikiausiai turi ir tai, kad jau vartojamas vienas skyrybos ženklas – kablelis. Registre toks rašymo principas irgi galėtų būti taikomas, tačiau tik laikantis įrašų vienodumo principo. Taikomas kartu su kitokiais įrašais, tokiais kaip „*Swedbank*“; *AB*, jis stiprina įspūdį, kad kabutės – pasirenkamosios skyrybos ženklas. O taikomi kartu, visi šie įvairuojantys rašymo būdai daro neišskirtiną ir kabučių, ir rašymo didžiosiomis raidėmis funkcijas bei jų santykį. Galiausiai pavadinimų sudarytojams gali kilti įspūdis, kad rašytina taip, kaip kam patinka. Tokią prielaidą patvirtinančių, jau su jokia formuluote ar dėsniniais neįmanomų susieti atvejų registre galima rasti, pvz.: *UAB PERKŪNKIEMIS plus, asociacija „VISAS PASAULIS manyje“; viešoji įstaiga KACIŲ MYLĖTOJŲ KLUBAS „PONAS KATINAS“; investavimo klubas „RIZIKA plus“; UAB „Figūra PLIUS“; uždaroji akcinė bendrovė „SAVAS TAKAS“ IR KO, uždaroji akcinė bendrovė PREKYBOS NAMAI „KAMANĖ“; viešoji įstaiga MOKYMO CENTRAS „TOBULAS VERSLAS“; uždaroji akcinė bendrovė KLAIPĖDOS JŪRŲ KROVINIŲ KOMPANIJA „BEGA“; visuomeninė organizacija VILNIAUS MIESTO SPORTO KLUBAS „TEMPAS“.*

Apžvelgus lietuviškus registro įrašus, jų visumą galima vertinti kaip skirtingoms juridinių asmenų pavadinimų funkcionavimo sritims būdingų rašymo ypatybių sąmaišą. Ypatybės perkeltos ir iš viešųjų užrašų, iškabų, reklaminių tekstų ar dokumentų, ir iš rišlių tekstų, tarp sričių nedarant skirtumo. Kita vertus, skirtumas kalbos leidiniuose per daug ir nepabrėžiamas, rašymo įvairiose srityse ypatumai nenagrininami, nes pirmiausia orientuojamasi į rišlaus teksto rašybą ir skyrybą. Vis dėlto, šios rūšies pavadinimams turint glaudų sąlytį su įvairiomis rišlaus teksto neapimamomis sritimis, vienaip ar kitaip su kalba susijusiomis, apie kitokias galimybes užsiminti tenka. Taigi, kaip aiškėja, kebliosios padėties susidarymo registre pagrindinis veiksnys yra juridinių asmenų pavadinimų kaip reiškinių daugiaplaniškumas, jų funkcionavimas daug grafinių išgalių turinčiose srityse. Pavadinimų sudarymą visiškai patikėjus įmonių steigėjams, o šiems sričių skirtumų nesupaisius, įvairios galimybės ir pritaikytos registre. Registras irgi nesuveikė kaip įrašų formaliąją raišką vienodinantis mechanizmas. Tačiau jis – dar viena specifinė pavadinimų vartojimo sritis.

Lietuvių kalbos žodyne žodis *registras* aiškinamas kaip „sąrašas, rodyklė; knyga gaunamiems ir siunčiamiems raštams surašyti“ (LKŽ_e 2005). Sąrašui ar knygai šiaip jau įprasta taikyti formos vienodumo, sistemishkumo principus, bet kalbos leidiniuose jie irgi paprastai neformuluojami, greičiausiai laikomi sąrašų ar leidinių rengėjų pasirinkimo reikalu. Net jei rišlaus teksto elementų skyrimo grafiniu būdu galimybė ir formuluojama, nepabrėžiama, kad tas principas taikytinas visiems vieno teksto vienodiems elementams. Tačiau, sprendžiant iš Juridinių asmenų registro nuostatų, žodžiui *registras* dar ir teikiama kitokia reikšmė: „Registro paskirtis – registruoti Registro objektus ir rinkti, kaupti, apdoroti, sisteminti, saugoti ir teikti duomenis, informaciją ir dokumentus apie juos.“ (VŽ 2012). Išėitų, kad registras suprantamas kaip tam tikra duomenų sanakaupa, bazė ar faktų registravimo mechanizmas. Įmonių steigėjai, kuriems pavadinimų sudarymas buvo patikėtas, paskatų derinti pavadinimo grafinę raišką prie kitų registro įrašų, žinoma, negalėjo turėti. Taip ir įsivyravo įrašų įvairovė, o įsivyravusi ėmė kelti nenumatytų problemų, pirmiausia dėl registro turimo išskirtinio statuso.

1.2. Teisiniai problemos aspektai

Aptartą simbolinių pavadinimų rašymo įvairovę būtų paprasta kvalifikuoti kaip vieno teksto klaidas, tačiau registras nėra nei rišlus tekstas, nei šiaip vienas iš tekstų. Nuo tos dienos, kai Registrų centrai pateikiamas prašymas įregistruoti juridinį asmenį, jo pavadinimas yra saugomas įstatymų. Jis yra juridinio asmens nuosavybė. Tai nurodyta Civilinio kodekso 2.39 straipsnyje, 1.114 straipsnyje irgi teigiama, kad civilinė teisė, be kitų objektų, saugo ir „juridinio asmens pavadinimą, prekių (paslaugų) ženklus ir kitas vertybes, su kuriomis įstatymai sieja tam tikrų teisinių pasekmių atsiradimą“ (VŽ 2000).

Civilinio kodekso 2.40 straipsnyje teigiama ir tai, kad juridinio asmens pavadinimas turi būti sudarytas laikantis lietuvių bendrinės kalbos normų, tačiau tų asmenų įregistruota ir normų neatitinkančiais pavadinimais. Taip atsitiko dėl įvairių priežasčių: pirma, pavadinimus kūrė žmonės, nepakankamai išmanantys jų darymo ir kalbos dalykus (Kniūkšta 1992a: 12); antra, juos varžė „formalistiniai bei biurokratiniai reikalavimai, sunkiai tesuderinami su kalbos normomis ir polinkiais“ (Kniūkšta 1992a: 12); trečia, taisyklės buvo parengtos tik vėliau, kai pavadinimų jau buvo prikurtas (Kniūkšta 1992b); ketvirta, net ir parengtose taisyklėse iš karto visų atvejų nebuvo įmanoma numatyti (Kniūkšta 2011: 388–392); penkta, pasitaiko sąmoningo piktnaudžiavimo atvejų (Kniūkšta 2011: 388), kurie, kaip aiškėtų iš straipsnių internetinėje žiniasklaidoje (Narvydaitė 2012; Martišiūtė 2013; Milius 2013; Migonytė 2014), dažniausiai būna susiję su siekiu įmonę pavadinti nelietuviškai. Netaisyklingus pavadinimus tenka kartoti ir tekstuose, jei jau įmonės jais įregistruotos, pavyzdžiui, perrašinėti sintaksės klaidas (UAB „Ambra investicijos“, UAB „Helija sistemas“, UADBB „Altas draudimo brokeris“), netaisyklingos darybos žodžius („UAB „Scanprekyba“, žemės ūkio kooperatyvas „AGROLIT“), svetimybės (IĮ „Laptopas“, UAB „Kurklių bravoras“, asociacija „Ant rubežiaus“, UAB Marketas, UAB „Barteris“, UAB „MARKERIS“, UAB Transakcija, UAB „Šou Biznis“, UAB „Presas“, UAB Čipsas, „Blic kreditas“, UAB), vertinius (IĮ „Gerbūvis Tau“, UAB „Pajūrio gerbūvis“). Taisyti tokių pavadinimų negalima, nes juos saugo įstatymai. Tačiau jie pažeidžia Valstybinės kalbos įstatymo 16 straipsnį, kuriame konkrečiai nurodoma: „Visų Lietuvos Respublikoje veikiančių įmonių, įstaigų ir organizacijų pavadinimai daromi laikantis lietuvių kalbos normų ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų.“ (VŽ 2002a).

Kai padėtis tokia, kyla klausimų ir dėl rašybos klaidų taisymo, pavyzdžiui, raidės keitimo pavadinime VŠĮ „Geršvės gerbuvis“. Juk raidė svarbu – tai matyti ir palyginus registro įrašus. Jame yra tokių kaip UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ „LOKYS“ ir UAB „Lokis“, UAB „Pro rata“ ir UAB „Pro ratq“, IĮ „Mikas plius“ ir IĮ „Mukas plius“, UAB „Vaimeta“ ir UAB „Vaigeta“, UAB „Ligita“ ir UAB „Lidita“, UAB „RA investicijos“, UAB „RT investicijos“ ir UAB „RN investicijos“. Šiais atvejais pavadinimai panašūs – skiriasi tik viena raidė. Nors Civiliniame kodekse nustatyta, kad juridinio asmens pavadinimas, be kita ko, negali klaidinti visuomenės dėl tapatumo ar panašumo į kitų juridinių asmenų pavadinimus, žinomesnių Lietuvos visuomenei užsienio įmonių, įstaigų ir organizacijų vardus, prekių ir paslaugų ženklus (2.39 str.), tačiau tapatumo, ypač – panašumo sąvokos nėra labai aiškiai apibrėžtos¹³, o trūkstant aiškumo ir svariai prisidedant konkurencijos tarp įmonių veiksmui, keliami teismo bylų – vienos įmonės

¹³ Apie jų neaiškumus rašyta tiek kalbos, tiek ne kalbos specialistų (Kniūkšta 2001: 396–400; Smaliukas 2007).

kaltina kitas įmones dėl pavadinimo tapatumo ar klaidinamo panašumo (pvz., LAT 2005, 2006a, b, 2009a, b)¹⁴.

Apie teismo bylas girdint, baiminamasi pavadinimą sutapatinti ištaisius ne tik rašybos klaidą, bet ir pakeitus raidės pavidalą. Tiesa, iš tų bylų aiškėja, kad raidės pavidalas ar skyrybos ženklas ieškinių pagrindas paprastai nebūna – būna bent jau raidė ar jų derinys, žodis, žodžių junginys, tie pavadinimai turi būti pripažinti klaidinamai panašiais. Tačiau, net ir raidžių pavidalą saugiau pateikti tokį, koks jis įrašytas registre, juolab kad nemalonumų galimybės nepa-neigia nė bendrąja simbolinių pavadinimų rašymo taisykle siūlanti vadovautis VLKK. Konsultacijų banke atsakius į klausimą, kad didžiosiomis raidėmis registruotas simbolinis pavadinimas neprivalomas vartoti didžiosiomis raidėmis, priduriama: „Deja, pasitaiko atvejų, kai registruodamasis juridinis asmuo pavadinimą įrašo didžiųjų raidžių šriftu, tai vėliau sukelia nepatogumų tiek jam pačiam, tiek vartotojams.“¹⁵

Siekiant nustatyti, ar keičiant raidžių pavidalą galima pažeisti tapatumo kriterijų, tektų nagrinėti registro įrašus, nuostatus ar taisykles, o tai nėra kalbos redaktorių ar pavadinimus teper-rašančių autorių prievolė. Išnagrinėjus įrašus, paaiškėtų, kad besiskiriančių raide yra, bet raidės pavidalu – lyg ir ne, išskyrus daugiabučių namų savininkų ar sodininkų bendrijų pavadinimus, kurie būna net tokio paties raidžių pavidalo, bet šiuos juridinius asmenis skiria adresai. Kad raidės pavidalas ar kabutės nėra skiriamasis pavadinimų požymis, patvirtintų ir Juridinių asmenų registro tvarkymo taisyklės: tikrinamas, ar pateiktasis pavadinimas nėra tapatus įregistruotiems ar laikinai į registrą įtrauktiems pavadinimams, įregistruotiems Lietuvos Respublikos arba Europos Bendrijos prekių ir paslaugų ženklams, tarptautiniams prekių ženklams, kurių registracija išplėsta Lietuvoje, taip pat anksčiau pateiktuose prašymuose nurodytiems pavadinimams, VĮ Registrų centras netapačiu laiko pavadinimą, „kai nesutampa bent viena raidė ar skaitmuo“, ir „tikrinant pavadinimo tapatumą, nevertinami juridinio asmens teisinę formą nusakantys žodžiai ar jų santrumpos“ (Įsakymas 2013). Tačiau raidės samprata tose taisyklėse neaiškinama.

Jei samprata įprastinė, t. y. tokia, kaip vartojama lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos darbuose, tai raidės dydis skiriamasis kriterijus išties neturėtų būti. Tačiau juose raidė irgi neapibrėžiama, tik pasakoma, kad raidėmis žymimi kalbos garsai (LKRS 1992: 7), juolab neapibrėžiamos sąvokos *didžioji raidė*, *mažoji raidė*. Iš parankinių kalbos leidinių tam tikrą paaiškinimą pateikia gal tik *Lietuvių kalbos žinynas*, kuriame teigiama, kad raidės turi keturis pavidalus: yra didžiosios ir mažosios, spausdintinės ir rašytinės (LKŽin 1998: 305). Taip paaiškėja, kad didžioji raidė yra raidės pavidalas, tačiau kokią funkciją kalbos lygmenyje tas pavidalas atlieka, jau tektų aiškintis nebent iš rašybos taisyklių visumos. Iš jos paaiškėja, kad pavidalas kalbos lygmenyje yra svarbus – didžioji raidė tikrinius vardus skiria nuo bendrinių (LKRS 1992: 60–64). Išėtų, kad pavadinime didžiąją raidę pakeitus mažąja, tikrinis vardas gali būti pakeistas bendriniu. Iš skyrybos ar pavadinimų rašymo taisyklių paaiškėja, kad skiriamąją funkciją atlieka ir kabutės: rašant simbolinius pavadinimus, jomis parodoma, kad pavadinimas yra ne

¹⁴ Kreipimosi į teismą galimybę numato Civilinis kodeksas, būtent jo 2.42 straipsnis: „Juridinis asmuo, kurio teisė į pavadinimą yra pažeista dėl to, kad kitas asmuo neteisėtai naudoja pirmojo pavadinimą, arba dėl to, kad kitas asmuo turi ar naudoja pavadinimą, kuris neatitinka šio kodekso 2.39 straipsnio reikalavimų, turi teisę kreiptis į teismą ir reikalauti, kad teismas įpareigotų juridinį asmenį nutraukti neteisėtus veiksmus arba pakeisti pavadinimą ir atlyginti tais veiksmais padarytą turtinę ir neturtinę žalą, o jeigu pažeista šio straipsnio 1 dalis, – taip pat reikalauti, kad asmuo perduotų viską, ką gavo prisidengęs ar naudodamas pavadinimą be jo savininko sutikimo.“ (VŽ 2000).

¹⁵ Taip teigiama VLKK interneto svetainėje, prieiga internete: <http://vlkk.lt/lit/nutarimai/imoniu-pavadinimai.html> (žiūrėta 2014 11 04).

tiesioginės, o perkeltinės reikšmės (LKRS 1992: 64–71). Kita vertus, jei pavadinimų yra įregistruota šių skiriamųjų funkcijų nepaisant, jie turėtų būti vertinami kaip kalbos klaidos ir taisomi. Tačiau įregistruota įmonė turi juridinį statusą, jos pavadinimą saugo įstatymai. Abejonių, kiek su statusu yra susijęs rašymas didžiosiomis raidėmis, irgi gali kilti, bet taip registre rašomus pavadinimus perteikti pagal LKRS formuluojamą taisyklę dar kebliau, nes rašymą didžiosiomis raidėmis dar ir sunku vertinti kaip kalbos klaidą. Nors LKRS jis tarp rašybos ar skyrybos atvejų neminimas, vis dėlto, kaip aiškėja, galimybė taip rašyti neatmestina net ir išliuose tekstuose. Be to, didžiosios raidės ir rašymo didžiosiomis raidėmis funkcijos aiškiai neapibrėžiant ir jų santykio neįvardijant, kalbos vartotojai paprasčiausiai tarp rašymo didžiosiomis raidėmis ir didžiosios raidės gali nedaryti skirtumo. Kadangi didžioji raidė skiriamąją funkciją atlieka, tokia funkcija gali būti teikiama ir rašymui visomis didžiosiomis raidėmis, o tai irgi gali būti paskata rišliame tekste perteikti įregistruotąjį raidžių pavidalą.

Prie visų šių neaiškumų prisideda ir juridinių asmenų pavadinimų santykis su prekių ženklais. Pavadinimas gali būti pasirinktas kaip prekės ženklas, o kaip vaizdinės grafikos elementas didžiosios raidės, kitaip nei žodiniai žymenys, skiriamąją funkciją iš tikrųjų atlieka. P. Kniūkšta prekių ženklo ir pavadinimo skirtumus yra nusakęs taip: „Prekių ženklų būdinga ypatybė yra ta, kad jie turi nustatytą vaizdą ir kitus skiriamuosius požymius – šriftą, spalvą, kompoziciją. Daugeliu atvejų ženklą kartu sudaro žodiniai ir vaizdiniai žymenys. Pavyzdžiui, ženklas *OMNITEL* rašomas didžiosiomis raidėmis, trys paskutinės raidės – mėlyname pailgame apskritainyje <...> Net vien iš žodinių žymenų sudaryti ženklai turi savo skiriamuosius požymius ir savo grafinį vaizdą, – tuo jie skiriasi nuo pavadinimų. Pavadinimas gali būti rašomas įvairiais šriftais, įvairiomis raidėmis, – ar vienaip, ar kitaip užrašytas, jis vis tiek bus pavadinimas. Ženklas būtinai pateikiamas savu grafiniu būdu, – taip, kaip įregistruotas.“ (Kniūkšta 2006a: 35). Taip aiškinant skirtumą, kartu paaiškinama, kad keičiant raidės pavidalą pavadinimas nekeičiamas, tačiau vartoseną dėl to gerokai padvejoja.

1.3. Problemos atspindžiai vartosenoje

Suprantama, didžiausią įtaką registre susiklosčiusi padėtis turi patiems pavadinimų sudarytojams. Juk prieš teikdami pavadinimą Registrų centrui jie naudojami šia duomenų baze, tikrina, ar įmonės tokiu pavadinimu jau nėra įregistruota. Įsivyravusi rašymo įvairovė, kaip matyti ir iš VLKK atliekamos patikros, iki šiol pavadinimų sudarytojus trikdo: pateikiami įvertinti pavadinimai rašomi didžiosiomis raidėmis, simboliniai – be kabučių, netiesioginės reikšmės – su kabutėmis¹⁶.

Tačiau poveikis daromas ne tik sudarytojams, bet ir jau sudarytų pavadinimų vartotojams. Būtent įrašo registre principu linkstama vadovautis pateikiant įvairius įmonių sąrašus, katalogus. Antai vardijant stipriausias šalies įmones, įregistruotųjų didžiosiomis raidėmis pavadinimai – „ADMINSTA“, „AISANA“, „AJAGA“, „GEVALDA“, „KONVITA“, „TIEKUVA“, „LONIUKAS“, „MELGOS RATAI“, „VILNIAUS KELIAI“ ir kt. – taip ir rašomi, o tų, kurios įregistruotos taikant LKRS formuluojamą taisyklę, rašomi pagal ją, pvz.: UAB „Technikos

¹⁶ Kiekvieno mėnesio pavadinimų teikiniai apžvelgiami VLKK interneto svetainėje, skiltyje *Naujienos*, prieiga internete: <http://www.vlkk.lt/lit>.

centras“; UAB „Techninis projektas“; UAB „Transeka“; UAB „Stogvyga“; UAB „Šildukai“¹⁷. Be kabučių įregistruoti simboliniai pavadinimai rašomi be jų, pvz.: UAB Gansta, UAB PROTINGI BALDAI, UAB AUTOKATA, UAB ELVAPA, UAB LAISKA. Stengiamasi perteikti net teisinės formos nuorodos užrašymo būdą, pvz.: uždaroji akcinė bendrovė „Vetagra“; UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ „VIBALTPEGA“; UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ „EKOLOGINĖ SFERA“; uždaroji akcinė bendrovė „VĖJO VATAS“; UAB „VĖJO GŪSIS“; UAB „Verža“; UAB „Verslo balansas“. Paisoma ir registre pateiktos jos pozicijos, pvz.: UAB „Sangina“; UAB „Prodentas“; bet *Inspecta*, UAB; *LINDETA*, UAB. Taip sudaromi ir kiti sąrašai¹⁸, neretaime įmonių kataloge irgi vadovaujamosi šiuo principu¹⁹, neišvengiant ir suklysti. Taip pavadinimų sudarytojams savu ruožtu sudaromas išpūdis, kad simbolinių pavadinimų rašymas – pasirinkimo reikalas.

Registre įrašytu pavidalu simboliniai pavadinimai pateikiami ir įmonių interneto svetainėse, pvz.: UAB „**MANO KREDITAS**“ yra įdiegusi tinkamas organizacines ir technines duomenų apsaugos priemones nuo atsitiktinio, neteisėto sunaikinimo, atskleidimo, pakeitimo ir bet kokio kito neteisėto tvarkymo²⁰; UADBB „**EFEKTYVUS SPRENDIMAS**“ draudimo paslaugas teikia nuo 2003 metų birželio 23 dienos²¹; UAB „**ARTELAS**“ siekia savo klientų, partnerių akyse būti geriausias ne tik savo paslaugų kokybe, bet ir lankščiomis kainomis²²; „**SAUGOS SPEKTRAS**“ – sparčiai besiplečianti, dinamiška ir lanksti įmonė, kurios pagrindinė veikla yra patikimų ir sertifikuotų automobilinių apsaugos sistemų, kokybiškos garso aparatūros montavimas²³; Mes – tai įmonė **ŠVAROS MISIJA**, UAB, įsikūrusi 1997 m.²⁴; Per aštuonerius įmonės gyvavimo metus UAB **MIGLIUKAS** pakeitė ne vienam tūkstančiui klientų langus bei duris²⁵; UAB **DAIVIDA** yra mėsos gamybos ir perdirbimo įmonė²⁶. Vis dėlto įregistruotojo pavidalo pairo ne visos įmonės. Antai „Finasta“, įregistruota kaip AB bankas „FINASTA“, pavadinimą rašo pagal LKRS formuluojamą taisyklę, pvz.: Turėdami sąskaitą banke „**Finasta**“, galėsite saugiai laikyti savo lėšas ir patogiai tvarkyti savo finansinius reikalus. AB bankas „**Finasta**“ teikia valiutos keitimo grynaisiais ir negrynaisiais pinigais bei išankstinio valiutos keitimo sandorių paslaugas²⁷. Pagal rišlaus teksto taisyklę interneto svetainėse pavadinimus perrašo ir kitos įmonės, pvz.: UAB „**Vilniaus keliai**“ naudoja ir diegia moderniausias kelių tiesimo ir priežiūros technologijas²⁸;

¹⁷ „Stipriausi Lietuvoje“ sąrašas, prieiga internete: <http://www.creditinfo.lt/sistema-imonos/stipriausi-lietuvoje> (žiūrėta 2014 10 25).

¹⁸ Bankroto administratoriams siūlomų administruoti įmonių sąrašas, prieiga internete: <https://www.vmi.lt/cms/bankroto-administratoriams-siulomu-administruoti-imoniu-sarasai>; Daugiausiai į VMĮ sąskaitą sumokantys mokesčių mokėtojai, prieiga internete: <https://www.vmi.lt/cms/daugiausiai-i-vmi-saskaita-sumokantys-mokesciu-moketojai>; Socialinių įmonių sąrašas, prieiga internete: http://www.ldb.lt/Informacija/PaslaugosDarbdaviams/Puslapiai/soc_imonos_sarasas.aspx (žiūrėta 2014 10 25).

¹⁹ Rekvizitai.lt, prieiga internete: <http://rekvizitai.vz.lt>; „Kur surasti“, prieiga internete: <http://www.kursurasti.lt/lt/katalogas>; ikontaktai, prieiga internete: <http://ikontaktai.lt>; 1588, prieiga internete: <http://www.1588.lt/veikla/medicinos-istaigos-ir-paslaugos/vilniuje> (žiūrėta 2014 10 25).

²⁰ Mano kreditas.lt, prieiga internete: <https://www.manokreditas.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

²¹ Efektyvus sprendimas, prieiga internete: <http://www.esprendimas.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

²² Artelas, prieiga internete: <http://www.artelas.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

²³ Saugos spektras, prieiga internete: <http://www.saugospektras.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

²⁴ Švaros misija, prieiga internete: <http://www.svarosmisija.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

²⁵ Migliukas, prieiga internete: <http://www.migliukas.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

²⁶ Daivida, prieiga internete: <http://www.daivida.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

²⁷ Finasta, prieiga internete: <http://www.finasta.com> (žiūrėta 2014 10 25).

²⁸ Vilniaus keliai, prieiga internete: <http://www.vkeliai.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

UAB „**Adminsta**“ pagrindinė veiklos kryptis – daugiabučių pastatų administravimas ir priežiūra²⁹; „**Sandėjas**“ – orientuota į klientą, racionali ir kompetentinga draudimo brokerių įmonė, įkurta 1999 m.³⁰; „**Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos**“ yra ne pelno siekianti organizacija³¹; UAB FMĮ „**Kapitalo srautai**“ vertybinių popierių rinkoje veikia nuo 1996 metų³²; Lietuvos nacionalinė vežėjų automobiliais asociacija „**Linava**“ įkurta 1991 m. spalio 4 d.³³

Tačiau kartais ir pagal rišlaus teksto taisyklę įregistruotas pavadinimas parašomas didžiosiomis raidėmis, pvz.: UAB **SIGNETAS** – tai moderni tūrinės reklamos gamybos studija³⁴; **RIZIKOS CESIJA** tinkamai užpildys visas draudimo bendrovių reikalaujamas formas, pateiks privalomą dokumentaciją, bendraus su draudimo bendrovių atstovais³⁵. Pagrindinė UAB „**KAGNETA**“ veikla – metalo apdirbimas, metalo tekinimas, frezavimas, sriegimas, gręžimas, štapavimas ir metalo gaminių gamyba bei visi darbai, susiję su metalo apdorojimu³⁶; Aukščiausios kokybės paslaugos yra „**PARKŲ TECHNIKOS**“ pagrindinė misija ir vertybė³⁷; UAB „**LAILENAS**“, bendradarbiaudama su pripažintais užsienio partneriais, turi išskirtinę galimybę viena pirmųjų rinkoje pristatyti daugelį naujovių³⁸; UAB „**APSKAITOS EKSPERTAI**“ – buhalterinių paslaugų įmonė, kurioje dirba kvalifikuoti specialistai <...>³⁹. Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, vienu įmonių pavadinimo simbolinė dalis skiriama tik kabutėmis, kitų – dar ir didžiosiomis raidėmis, taigi, pastarosios ir laikomos, ir nelaikomos kabučių atitikmeniu. Išėtų, kad neaiškumų kyla rišliuose tekstuose. Vis dėlto antrojo tipo atvejus vertinti taip pat, kaip registre, būtų keblu, nes tekstai, kuriuose tik tos įmonės pavadinimas ir teminimas, gali būti sritis, rašymą ir didžiosiomis raidėmis, ir kabutėse daranti visiškai pagrįstą: kabutėmis skiriama simbolinė dalis, o rašymas didžiosiomis raidėmis atlieka aptartą pabrėžiamąją, t. y. svarbiausio teksto elemento išryškinimo, funkciją.

Nežinia, kiek motyvuota pabrėžimo funkcija yra kitoje juridinių asmenų pavadinimų vartojimo srityje – jų steigimo įstatuose, tačiau didžiosiomis raidėmis rašyti steigiamo juridinio vieneto pavadinimą šiuose dokumentuose linktama (tiek jį skiriant, tiek neskiriant kabutėmis). Kituose įstatuose įmonių pavadinimai įrašomi tik pirma didžiąja raide. Labai įvairuoja ne tik simbolinės dalies užrašymo, bet ir teisinės formos nuorodos pateikimo būdas bei pozicija, pvz.: **Uždaroji akcinė bendrovė „Utenos vandenys“**, toliau šiuose įstatuose vadinama bendrove, yra įmonė, kurios įstatinis kapitalas padalintas į dalis, vadinamas akcijomis⁴⁰; **Lietuvos nacionalinės ekspeditorių ir logistų asociacijos „LINEKA“** teisinė forma – asociacija⁴¹; **AB bankas „FINASTA“** (toliau – Bankas) yra ribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo, ...

²⁹ Adminsta, prieiga internete: <http://www.adminsta.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

³⁰ Sandėjas, prieiga internete: <http://www.sandejas.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

³¹ Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos, prieiga internete: <http://www.kpip.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

³² Kapitalo srautai, prieiga internete: <http://www.kapitalosrautai.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

³³ Linava, prieiga internete: <http://www.linava.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

³⁴ Signetas, prieiga internete: <http://signetas.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

³⁵ Rizikos cesija, prieiga internete: <http://www.rizika.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

³⁶ Kagneta, prieiga internete: <http://www.kagneta.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

³⁷ Parkų technika, prieiga internete: <http://www.parkutechnika.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

³⁸ Švenčių miestas, prieiga internete: <http://www.svenciumiestas.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

³⁹ Apskaitos ekspertai, prieiga internete: <http://www.apskaitos-ekspertai.lt> (žiūrėta 2014 10 25).

⁴⁰ Uždarosios akcinės bendrovės „Utenos vandenys“ įstatai, prieiga internete: <http://www.utenosvandenys.lt/imonelistatai.html> (žiūrėta 2014 10 25).

⁴¹ Lietuvos nacionalinės ekspeditorių ir logistų asociacijos „LINEKA“ įstatai, prieiga internete: <http://www.lineka.lt/lt/istatai> (žiūrėta 2014 10 25).

turintis ūkinį, finansinį, organizacinį savarankiškumą⁴²; **Akcinė bendrovė „ROKIŠKIO SŪRIS“** (toliau tekste – bendrovė) yra Lietuvos Respublikoje įregistruota akcinė bendrovė, kurios įstatinis kapitalas padalintas į akcijas⁴³; **VIEŠOJI ĮSTAIGA „SPORTAS IR POILSIS“** (toliau – įstaiga) yra pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, įsteigtas tenkinti viešuosius interesus kūno kultūros ir sporto srityje⁴⁴; **AVEVERA UAB** (toliau – Bendrovė) yra ribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo <...>⁴⁵; Muzikos autorių teisių asociacija **NATA**, toliau vadinama Asociacija, tai muzikos kūrinių autorių (kompozitorių, aranžuotojų, dainų tekstų autorių) (toliau – Autoriai) teisių kolektyvinio administravimo asociacija <...>⁴⁶. Įmonių, bendrovių ir panašių darinių steigimo įstatuose rašomi simboliniai pavadinimai, kitaip nei rašomieji jų interneto svetainėse, su registro įrašais sutampa visiškai. Tačiau tokio sutapimo laikyti tiesioginiu registro įrašų perkėlimu į šiuos tekstus nėra kaip, nes įstatai turi būti parengti ir patvirtinti dar prieš įmonę įregistruojant registre (VŽ 2003). Taigi, procesas veikia atvirkštiniu: rašymo būdas įstatuose lemia registro įrašą. Tačiau registro įrašų įvairovė savu ruožtu gali būti veiksnys, skatinantis įstatuose taikyti ne bendrąją, rišliam tekstui įprastą simbolinio pavadinimo rašymo taisyklę, o kitokius rašymo būdus. Sunku nustatyti, kas – įrašas įstatuose ar registre – turi daugiau įtakos, tačiau tokiu pavidalu pavadinimus linkstama pateikti ir kituose dokumentuose (neišvengiant ir suklysti), pavyzdžiui, įmonių veiklos tikrinimo ataskaitose, audito išvados: *Revizijos komisijos nariai A. M. ir A. M., vadovaudamiesi LNVA „LINA“ (toliau Asociacija) įstatais ir revizijos komisijos darbo reglamentu, atliko asociacijos LINA ūkinės-finansinės veiklos patikrinimą <...>*⁴⁷; *Mes atlikome uždarnosios akcinės bendrovės „PANEVĖŽIO BŪSTAS“ toliau pateikiamo ataskaitų rinkinio <...> auditą*⁴⁸; *Mes atlikome uždarnosios akcinės bendrovės „PANEVĖŽIO BŪSTAS“ toliau pateikiamo ataskaitų rinkinio <...> auditą*⁴⁹; *Mes atlikome Akcinės AB „PANEVĖŽIO ENERGIJA“ (toliau – Įmonė) toliau pateikiamo finansinių ataskaitų rinkinio <...> auditą*⁵⁰.

Apskritai simbolinių pavadinimų rašymas rodytų tokį polinkį: kuo oficialesnė vartoseną, tuo įregistruotojo pavadinimo raidžių pavidalo, taip pat ir teisinės formos nuorodos užrašymo būdo bei pozicijos paisoma labiau. Teismo nutartyse, sprendimuose pavadinimai paprastai rašomi tik įregistruotąja forma, pvz.: *Tokie UAB „ASTRA-WAM“ veiksmai kenkia ABMG „Astra“ galimybėms konkuruoti, o potencialūs ABMG „Astra“ klientai, painiodami ieškovo ir*

⁴² AB banko „FINASTA“ įstatai, prieiga internete: http://www.finasta.com/files/Teisniai%20dokumentai/FB_istatai_redakcija_29-02-2012.pdf (žiūrėta 2014 10 25).

⁴³ Akcinės bendrovės „ROKIŠKIO SŪRIS“ įstatai, prieiga internete: http://www.rokiskio.com/uploads/Istatai/istatai_LT.pdf (žiūrėta 2014 10 25).

⁴⁴ Viešosios įstaigos „SPORTAS IR POILSIS“ įstatai, prieiga internete: http://www.sportima.lt/wp-content/uploads/2014/02/Istatai_www.pdf (žiūrėta 2014 10 25).

⁴⁵ AVEVERA UAB įstatai, prieiga internete: <http://www.aikos.smm.lt/instnuost/Istatai%20AVEVERA%20UAB.pdf> (žiūrėta 2014 10 25).

⁴⁶ Muzikos autorių teisių asociacija NATA. Įstatai, prieiga internete: <http://www.asociacijanata.lt/wp-content/uploads/2012/03/NATA-istatai2014-page-001.jpg> (žiūrėta 2014 10 25).

⁴⁷ LNVA „Linava“ revizijos komisijos 2014 metų I pusmečio finansinės veiklos patikrinimo ataskaita, prieiga internete: <http://www.linava.lt/wp-content/uploads/2014/09/Linava-2014m.I-pusme%C4%8Dio-revizijos-ataskaita.pdf> (žiūrėta 2014 10 25).

⁴⁸ Nepriklausomo auditoriaus išvada, prieiga internete: <http://www.panbustas.lt/dokumentai/Metine%20ataskaita-2013.pdf> (žiūrėta 2014 10 25).

⁴⁹ Nepriklausomo auditoriaus išvada, prieiga internete: <http://www.panbustas.lt/dokumentai/Metine%20ataskaita-2013.pdf> (žiūrėta 2014 10 25).

⁵⁰ 2013 m. Nepriklausomo auditoriaus išvada, prieiga internete: http://www.pe.lt/repository/veikla/finans_ataskaitos (žiūrėta 2014 10 25).

atsakovo bendroves, vietoj **ABMG „Astra“** gali pasirinkti **UAB „ASTRA-WAM“**; Atsakovui buvo suteikta neišimtinė teisė naudoti žymenį „DVARO“ tik **AB „GUBERNIJA“** gaminamam alaus ir giros gėrimui (kokteiliui) žymėti, žymenį naudojant tikslai žodžių junginyje „DVARO MIŠAS“ iki 2012-07-09; Pareiškėjas nurodė, kad 2010 m. gruodžio 30 d. pateikė **VĮ Registrų centro Vilniaus filialui** prašymą laikinai įtraukti pavadinimą **Astra, AB** į Juridinių asmenų registrą; Atsakovas pabrėžė, jog, norint pagrįsti juridinių asmenų **.A.S.A. Vilnius, UAB** ir **UAB „VSA Vilnius“** pavadinimų klaidinamą panašumą, reikia nustatyti sukloidinimo tikimybės galimybę tiesioginių **.A.S.A. Vilnius, UAB** ir **UAB „VSA Vilnius“** klientų, o ne netiesioginių klientų atžvilgiu⁵¹. Tačiau laisvajam stiliui atstovaujanti internetinė žiniasklaida – **VZ.LT, lrytas.lt, DELFI, lzinios.lt, respublika.lt, 15min.lt** ir kt. – visų įmonių simboliniams pavadinimams rašyti linkusi taikyti bendrąją, rišliam tekstui būdingo rašymo taisyklę, pvz.: „**Finastos**“ grupę sudaro bankas „**Finasta**“, finansų maklerio įmonė „**Finasta**“ ir Lietuvoje bei Latvijoje veikiančios turto valdymo įmonės „**Finasta Asset Management**“⁵²; Anot jo, „**Lesto**“ veiksmų neskaidrumas vykdant šį pirkimą patvirtina „**Vilniaus energijos**“ nuogastavimus, kad „**Lesto**“ netinkamas elektros gamybos kvotos skirstymo vaidmeniui⁵³; „**Rokiškio sūrio**“ grupei priklauso „**Utenos pienas**“⁵⁴; Lietuvos nacionalinės ekspeditorių ir logistų asociacijos „**Lineka**“ ataskaitinėse rinkiminiame kongrese trejų metų kadencijai prezidentu perrinktas T. S., **UAB TEF „Vilteda“** generalinis direktorius⁵⁵; „**Linava**“ yra ne tik dešimčių milijonų litų biudžetą valdanti organizacija, bet ir rimta konkurentė aplinkinių šalių vežėjams⁵⁶; „**Vilniaus degtinė**“ dividendų akcininkams mokėti neplanuoja⁵⁷. Kaip matyti, perrašant pavadinimus tokiuose tekstuose, nepaisoma nė teisinės formos nuorodos įregistruotosios formos bei pozicijos – jos vartojamos kur kas laisviau.

Vis dėlto rišliams tiek oficialiojo, tiek laisvojo stiliaus tekstams LKRS yra nustatyta bendra rašybos norma. Dėl įmonės įregistruojant susiklosčiusios padėties kai kuriose vartosenos srityse formuojasi nauja norma – juridinio asmens pavadinimą rašyti taip, kaip jis yra įregistruotas, nors ne tik LKRS, bet ir kituose norminamuosiuose darbuose jokių rišlaus teksto rašybos ar skyrybos taisyklių, diferencijuojamų pagal funkcinį stilių, bent iki šiol nėra formuluota – jos visiems funkciniam stiliams vienodos. Vien jau šiuo požiūriu vartoseną ir norma išsiskiria. Tačiau kai juridinių asmenų pavadinimų rašymo įvairovė perkeliama į vieną tekstą, apskritai paneigiama bet kokios rašybos ar skyrybos taisyklės, taigi ir normos, galimybė: kone kiekvieną simbolinį pavadinimą rašant vis kitaip, nėra jokio rašybos dėsningumo, bendro principo, tvarkos, t. y. to, kas yra taisyklės pagrindas. Taip rašant, kabutės, didžioji raidė ir rašymas didžiosiomis raidėmis nebetenka apibrėžtos funkcijos. Funkcijos neapibrėžtumas savu ruožtu trikdo vartoseną, o galiausiai yra ir rašybos bei skyrybos lygmenį trikdantis veiksnys.

⁵¹ LITEKO, prieiga internete: <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiska> (žiūrėta 2014 10 25).

⁵² Išsirinko, kam parduoti „Finastą“, prieiga internete: <http://www.delfi.lt/verslas/verslas/issirinko-kam-parduoti-finasta.d?id=66206630> (žiūrėta 2014 10 25).

⁵³ „Vilniaus energija“: „Lesto“ yra netinkama kvotų skirstymui, prieiga internete: <http://www.lrytas.lt/verslas/energetika/vilniaus-energija-lesto-yra-netinkama-kvotu-skirstymui.htm> (žiūrėta 2014 10 25).

⁵⁴ „Rokiškio sūris“, AB grupė, prieiga internete: <http://www.15min.lt/zyme/rokiskio-suris-ab-grupe> (žiūrėta 2014 10 25).

⁵⁵ „Lineka“ perrinko vadovą, centruosis į infrastruktūros išnaudojimą, prieiga internete: <http://vz.lt/article/2014/5/16/lineka-perrinko-vadova-koncentruosis-i-infrastrukturos-isnaudojima> (žiūrėta 2014 10 25).

⁵⁶ „Linavos“ opozicija murkdo vežėjus teismuose, prieiga internete: <http://www.respublika.lt/lt/naujienos/lietuva/verslas/linavos-opozicija-murkdo-vezejus-teismuose> (žiūrėta 2014 10 25).

⁵⁷ „Vilniaus degtinė“ pardavimus tikisi padidinti penktadaliu, prieiga internete: <http://www.delfi.lt/verslas/verslas/vilniaus-degtine-pardavimus-tikisi-padidinti-penktadaliu.d?id=9181324> (žiūrėta 2014 10 25).

1.4. Esami ir vartosenos iškeliami sprendimai

Jei pagrindinis vartosenos, normos ir jų darnos trikdys yra rašymo būdų įvairovė juridinius asmenis įregistruojant, tai pirmiausia vienodintinas pavadinimų įrašymo į Juridinių asmenų registrą būdas. Prie tokios išvados neseniai jau ir iš tikrųjų prieita: iš VLKK interneto svetainės *Naujienų* skiltyje skelbiamos informacijos matyti, kad, nuo 2013 m. gegužės 1 d. tikrindama įregistruojamų juridinių asmenų pavadinimus, VLKK jau vertina ne tik sintaksės, leksikos ar žodžių darybos klaidas, bet ir rašybos taisyklių laikymąsi ir kaip netaisyklingus atmeta tuos pavadinimus, kurių simbolinė dalis užrašyta didžiosiomis raidėmis. Apžvelgiant dažniausiai pasitaikančias klaidas, ir tiesiogiai nurodoma, kad netaisyklingi yra pavadinimai *UAB „KONIG-LITA“* (turi būti *UAB „Koniglita“*), *AB „STATMETRA“* (turi būti *UAB „Statmetra“*) ir pan.⁵⁸ Vis dėlto iš šios analizės aiškėja, kad simbolinių pavadinimų rašymo būdų yra ir daugiau, ne tik minimasis LKRS. Juridinių asmenų registras, suprantamas kaip tam tikras sąrašas ar sąvadas, galėtų būti ir rašymo didžiosiomis raidėmis sritis, tik, žinoma, jei jame būtų laikomasi įrašų vienodumo principo. Tačiau, šiam sąvadui turint išskirtinį statusą, tada veikiausiai reikėtų ir teisinių nuostatų, kuriomis būtų užtikrinta, kad didžiosiomis raidėmis įregistruoto pavadinimo perrašymas pagal rišliam tekstui būdingą taisyklę pavadinimo nekeičia. Turbūt todėl VLKK pasirinko vienodinti registro įrašus taip, kaip pavadinimus būtų įprasta rašyti rišliame tekste.

Žinoma, pavadinimų įteisinimas taisyklinga rašyba ir skyryba – svarbiausia sąlyga, kad jų vartojimas atitiktų normą. Vis dėlto šis problemos sprendimo būdas yra tik vienas vartoseną sklandinančių ir atitiktį normai didinančių veiksnių. Pirmiausia, VLKK patikra taptų kur kas veiksmingesnė, jei pavadinimų kūrėjams ir vartotojams būtų parengtos rašymo taisyklės. Kaip matyti, jas rengiant nebeužtektų pateikti elementariąją formuluotę, nors pagrindo ją keisti ir nėra. Reikėtų numatyti ir alternatyvas, taikytinas atsižvelgiant į pavadinimo funkcionavimo sritį, išsamiai aptarti kabučių ir didžiųjų raidžių vartojimo galimybes. Kadangi tam tikrų neaiškumų sukelia ir teisinės formos nuorodų rašymo būdas bei pozicija, taisyklėse reglamentuotinos ir šių variantų galimybės.

Tačiau iš šios analizės aiškėja ir tai, kad rašybos taisyklės būtų sunku parengti nepriėmus tam tikrų kodifikacinio pobūdžio sprendimų. Simbolinių pavadinimų rašybos ir skyrybos norma nėra pakankamai aiški ir vienaprasmė. Kodifikuotoji iš tiesų tėra vienas normos variantas, įprasčiausias rišliam tekstui. Nors jis neatmestinas ir nerišlaus pobūdžio tekstuose, tokiuose kaip iškabos, viešieji užrašai, reklama, sąrašai, katalogai, rodyklės, lentelės, grafikai ir pan., šiose srityse norma veikiausiai būtų kitokie rašymo būdai – didžiosiomis raidėmis ir be kabučių ar didžiosiomis raidėmis ir su kabutėmis. Kita vertus, tokie rašymo variantai galimi ir rišliuose tekstuose, tik kaip norma nėra pakankamai aiškiai kodifikuoti. Kadangi tiek tie neaiškumai, tiek vienodumo principo neformulavimas nemažai prisidėjo, kad susidarė rašybos ir skyrybos lygmenį trikdanti simbolinių pavadinimų rašymo įvairovė, tai ir kyla būtinybė tikslinti simbolinių pavadinimų rašymo kodifikaciją.

Iš atliktos analizės aiškėja ir tai, kad kalbos leidiniuose daugiau dėmesio turėtų būti skiriama rašymui nerišlaus pobūdžio tekstuose. Kaip matyti, jų pobūdis gali būti gana įvairus, todėl reikalinga žanrų klasifikacija ir išsamesnė klasifikacijos vienetų analizė. Nerišlaus pobūdžio tekstus laikant ne kalbos taisyklėmis reglamentuotiniais dalykais, gali susidaryti aplinkybių,

⁵⁸ Tokia informacija pateikiama VLKK svetainėje, prieiga internete: <http://www.vlkk.lt/lit/nutarimai/imoniu-pavadinimai/klaidos.htm> (žiūrėta 2014 11 04).

trikdančių ir rišlaus teksto rašybą bei skyrybą. Joms ir iš tiesų susidarius, kyla dar vienas kodifikacinis uždavinys – normą teikiančiuose darbuose aiškiau įvardyti rašybos ir skyrybos ženklų funkcijas bei santykius. Ne tik rašymo kompiuteriais atveriamos šriftų galimybės, bet ir glaudus juridinių asmenų pavadinimų sąlytis su vaizdinės grafikos sritimis skatina aiškiau brėžti rašto ir ne rašto grafikoje vartojamų ženklų ribą, įteisinti rašymo didžiosiomis raidėmis kaip rašto grafikos elemento statusą arba jį atmesti, įvardyti jo santykį su rašybos ir skyrybos lygmenimis. Gana plačiai rišliuose tekstuose taikomas rašymas didžiosiomis raidėmis gerokai sutrikdė ir kabučių funkciją, todėl kyla uždavinys aiškiau įvardyti ir ją. Toliau pateikiama nelietuviškų simbolinių pavadinimų vartojimo analizė atskleis, kad kabučių funkcija ir taip nebuvo labai aiški.

2. NELIETUVIŠKI SIMBOLINIAI PAVADINIMAI KAIP LIETUVIŠKŲJŲ RAŠYMO TRIKDIS

2.1. Perrašos taisyklės neadekvatumas

Nelietuviškų simbolinių pavadinimų rašybos ir skyrybos dalykus šiame straipsnyje būtų galima palaikyti atskira tema ir jos nesvarstyti, tačiau ryškėjantys vartosenos polinkiai rodo, kad įprotis šių temų nesieti, tiksliau, nelietuviškų pavadinimų rašybos ir skyrybos problemų iš viso nenagrinėti, irgi yra veiksnys, trikdamas simbolinių pavadinimų vartoseną, jų rašymo normą ir normos bei vartosenos darną. Lietuviškų ir nelietuviškų pavadinimų rašymo polinkiai bei veiksniai susiję, vieni kitus palaiko ir stiprina.

Žinoma, nėra taip, kad apie nelietuviškus simbolinius pavadinimus nebūtų rašoma visiškai. Įmonių steigėjams puolus angliškais pavadinimais vadinti Lietuvoje steigiamas įmones, toks jų poelgis ir keliamą grėsmę kalbos specialistų negalėjo būti neįvertinti. Taigi, apie šios rūšies svetimžodžių antplūdį yra rašyta, daugiausia – irgi gerbiamo Kniūkštos (1991a, b, 1992a, 1997, 2004, 2005, 2006b). Tačiau rašant daugiausia vertintos nelietuviškųjų pavadinimų morfologinės ir sandaros ypatybės, jų poveikis lietuviškųjų sandarai, kai kuriuose straipsniuose iškelti sintaksiniai aspektai (Kniūkšta 1997; Vaicekauskienė 1997; Vaskelaitė 2001), o rašybos ir skyrybos klausimai, kaip ir lietuviškųjų pavadinimų, beveik neliesti, jei neminėsime poros straipsnių apie latviškus simbolinius pavadinimus (Kvašytė 2005; Jocaitė, Kvašytė 2006).

Nelietuviškų simbolinių pavadinimų rašymo klausimas neiškilo nė juridinių asmenų pavadinimų sudarytojams skirtose taisyklėse. Taisyklės rodo, kad jomis nuo tų pavadinimų apskritai siekta atsiriboti. Dar pirmajame variante teigta, kad simbolinių pavadinimų „negalima daryti iš kitų kalbų žodžių, neturinčių lietuviškos morfologinės formos ir nevartojamų bendrinėje lietuvių kalboje“ (LKKK 1998: 15). 2004 m. taisyklėse šio punkto nebeliko, bet liko nuostatos, kad simboliniais pavadinimais gali eiti bendrinėje lietuvių kalboje vartojami žodžiai ir tam tikri žodžių junginiai (4 p.) ir kad jie negali būti sudaryti iš nenorminių žodžių (arba su jais) ar nenorminės darybos būdu (11 p.). 2013 m. nutarimu iš taisyklių išbraukti 9 ir 10 punktai, ir taip nebeliko draudimo simbolinių pavadinimų darytis iš nenorminių žodžių (arba su jais) ar nenorminės darybos būdu, iš begalūnių dirbtinių žodžių ir iš gramatiškai ne-

susietų žodžių. Tačiau liko 4 punktas, teigiantis, kad jais gali eiti tik bendrinėje lietuvių kalboje vartojami žodžiai ir tam tikri žodžių junginiai. Kaip galima spręsti iš VLKK atliekamos patikros, šis punktas apima ir išbrauktuosius, nes kaip netaisyklingus VLKK įvertina tuos pavadinimus, kuriuos sudaro vieni kitų kalbų žodžiai arba kitų kalbų žodžiai kartu su lietuviškais, pvz.: MB „If we do“; UAB „Wind“; „Vilnius transport“; „Giliara solutions“⁵⁹.

Vis dėlto tam tikra išimtis numatyta ir taisyklėmis. Priimtųjų 1992 m. 4.3 punkte teigta, kad iš nelietuviškų žodžių arba su jais gali būti daromi bendrų Lietuvos ir kitų kraštų firmų vardai (LKNN 1998: 14), tai pakartota ir 1997 m. keistose taisyklėse (VŽ 1997b), abejose paminėta ir tai, kad kitų kalbų žodžiais vadintinos Lietuvoje veikiančios užsienio firmos. Vadinas, formuluotės, kaip rašyti nelietuviškus simbolinius pavadinimus, nepateikta veikiausiai ne todėl, kad tokių pavadinimų rašymas laikytas lietuvių kalbai neaktuali, o todėl, kad jis laikytas ne lietuvių kalbos taisyklių objektu. 2004 m. priimtose ir dabar galiojančiose taisyklėse išimtis dėl nelietuviškų pavadinimų iš viso nebeminima. Tačiau jų į registrą patenka, nes ir Civiliniame kodekse nustatyta, kad nelietuviškais pavadinimais gali būti pavadinamos įmonės, susijusios su užsienio juridiniu asmeniu ar kita organizacija⁶⁰, VLKK šių pavadinimų patikros irgi neatlieka. Tačiau bene pagrindinis nelietuviškų pavadinimų plūsmo kanalas, kaip aiškėja iš interneto žiniasklaidos, yra nelegalus – įvairiais būdais siekiama taisyklės apeiti, šį poelgį daugiausia grindžiant verslo interesais⁶¹. Ne lietuvių kalba sudarytus pavadinimus rašyti vis tiek tenka, nes neišvengiamai minėtini, ypač šiais aktyvių tarptautinių ryšių laikais, užsienyje įsteigtų įmonių ar kitokių užsienio subjektų bei objektų pavadinimai. Vadinas, jų rašymo taisyklė turėtų būti nustatyta.

LKRS apie nelietuviškų simbolinių įmonių pavadinimų rašymą neužsimenama, nors nelietuviškų tikrinių vardų rašymui ir yra skirtas visas skyrius (LKRS 1992: 81–89). Taisyklė suformuluojama atskirame VLKK nutarime (VŽ 1997a). Ji iš pažiūros irgi labai paprasta: nelietuviški simboliniai pavadinimai rašytini originalo rašyba⁶² (laikraščiai ir žurnalai „Karogs“; „Time“; „Novyj mir“; firmos, organizacijos, kolektyvai „Cameron“; „General Motors“; „Chrysler Corporation“; „Los Angeles Lakers“; „Milan AC“; „Miami Heat“; firminiai gaminiai „Renault“; „Mercedes Benz“; „Braun“; „Hyundai“; „Sony“; „Audi 100“), o prie kai kurių paplitusių vienažodžių, ypač tų, kurie bendrinėje kalboje turi atitikmenų, gali būti pridėamos lietuviškos galūnės („Internetas“; „Kosmosas“; „Zenitas“; „Spartakas“). Pastaboje dar pažymima, kad paplitę nelietuviški pavadinimai, virtę bendriniais žodžiais, adaptuojami ir rašomi be kabučių, mažąja raide, t. y. *žiguliai, mercedesas, feraris, tojota, boingas, brauningas*. Išeitų, kad numatoma dvipakopė adaptavimo sistema, tačiau iš ankstesnių VLKK nutarimų matyti, kad iš pradžių adaptavimą linkta teikti tik laisvesniems stiliams. Antai 1990 m. nutarime galūnes siūlyta pridėti tik šnekamojoje kalboje ir populiariuose leidiniuose ir tik prie kai kurių paplitusių vienažodžių ne-

⁵⁹ Žr. VLKK informaciją, prieiga internete: <http://www.vlkk.lt/lit/nutarimai/imoniu-pavadinimai/klaidos.htm>.

⁶⁰ Civilinio kodekso 2.40 straipsnyje teigiama: „Juridinio asmens, susijusio su užsienio juridiniu asmeniu ar kita organizacija, pavadinimas gali būti sudaromas taip, kad jis būtų tapatus ar panašus į užsienio juridinio asmens ar kitos organizacijos pavadinimą, jei yra šių sutikimas naudoti pavadinimą.“ (VŽ 2000).

⁶¹ Kadangi nei verslo interesai, nei jų santykis su kalbos ar nacionalinės kultūros interesais nėra šio straipsnio objektas, tai jie čia ir nebus nagrinėjami, tik norima atkreipti dėmesį į pora paprastų teiginių, pasigendamų vykstant diskusijoms tarp verslo ir kalbos interesų gynėjų: 1) įmonių pavadinimai – sudedamoji kalbos dalis (kaip matyti, ypač svari), o valstybinė kalba Lietuvoje bent jau kol kas – ne anglų, o lietuvių; 2) argumentas, kad užsieniečiams lietuvišką pavadinimą sunku tarti, yra nepagrįstas, jei įmonė nėra nusiteikusi visiškai neteikti paslaugų lietuviams: lietuviams taisyklingai fonetiškai perteikti anglų kalbos garsus tikrai ne lengviau, nei užsieniečiams lietuviškus.

⁶² Dar 1979 m. originalo rašybos principas nebuvo savaime suprantamas. Jį taikyti, atsižvelgdama į kitų kalbų spaudoje taikomą praktiką ir to meto lietuvių spaudoje paplitusius nenuoseklumus, siūlė Nijolė Sližienė (1979).

lietuviškų pavadinimų, ypač tų, kurie bendrinėje kalboje turi atitikmenų (KK 1991). Dar ankstesniame nutarime (1988 m.) apie galūnių dėjumą iš viso neužsiminta (KK 1990). Galbūt todėl begalūnis nelietuviškų simbolinių pavadinimų rašymas įsigalėjo ir, 2007 m. jau nusprendus skatinti nediferencijuojamą pagal funkcinį stilių adaptavimo polinkį, t. y. VLKK nutarimu rekomendavus be gimininio žodžio arba prieš jį einančio nelietuviško pavadinimo simbolinę dalį linksniuoti, jei ją įmanoma priderinti prie kurios nors lietuvių kalbos linksniuotės (VŽ 2007), tokia rekomendacija oficialiuosiuose stiliuose atgarsio neberado. 2005 m. išleistame leidinyje teigiama, kad periodinės spaudos kompresija jį linkusi atmesti ir žiniasklaidoje – svetimų pavadinimų begalūnis rašymas įsigalėjęs ir joje (Pupkis 2005: 288). Šiaip ar taip, nerišlaus pobūdžio tekstui, tokiam kaip Juridinių asmenų registras, morfologinio adaptavimo principas nė negalėjo būti aktualus.

1997 m. VLKK nutarime formuluojamą taisyklę taikyti registrai keblu ne šiuo, o kitais atžvilgiais. Pirmiausia, registruojamų įmonių pavadinimo būtinoji dalis yra veiklos rūšį ar teisinę formą nurodantys žodžiai, tačiau apie jų rašymą nieko nepasakoma – nei tai, koks turėtų būti tos nuorodos pateikimo būdas ir pozicija, nei tai, ar ji turėtų būti lietuviška ar nelietuviška. Neaiškus ir simbolinės dalies skyrimo klausimas. Tik iš taisyklę iliustruojančių pavyzdžių galima spręsti, kad ji skirtina kabutėmis, tačiau kaip simbolinę dalį skirti, kai ji eina prieš teisinės formos nuorodą, neaiškėja net iš pavyzdžių. Pateiktuosiuose kabutės pavartotos lietuviškos, tik iš to galima pasidaryti išvadą, kad rašant nelietuviškus simbolinius pavadinimus taikytinas originalo kalbos rašybos ir lietuvių kalbos skyrybos principas, tačiau ne kiekvienas kalbos vartotojas tokią išvadą pasidarys, juolab kad riba tarp skyrybos ir rašybos lygmenų neaiški ir LKRS. Joje didžiosios raidės rašymo atvejai minimi ir rašybos (LKRS 1992: 60–72), ir skyrybos (LKRS 1992: 134) dalyje. Simbolinius pavadinimus aptarti pasirenkama *Rašyboje* (LKRS 1992: 70–72), tačiau taisyklė formuluojama ne tik dėl didžiosios raidės, bet ir dėl kabučių rašymo. Tik iš originalo rašybos taisyklę iliustruojančių pavyzdžių galima spręsti, kad originalo rašybos principas turėtų apimti ir anglų kalbai būdingą principą kiekvieną pavadinimo žodį rašyti didžiąja raide. Straipsniai apie latviškų simbolinių pavadinimų rašymą (Kvašytė 2005; Jocaitė, Kvašytė 2006) atskleidžia, kad turėtų būti perteikiami ir diakritiniai ženklai, tačiau taip nusprendžiama tik tuose straipsniuose. O ir pati sąvoka *originalo rašyba*, taikoma sudaromiems pavadinimams, įgyja kitą prasmę. Kuriamo pavadinimo su originalu nėra kaip palyginti, todėl tas principas gali būti suprantamas nebent kaip taisyklingos anglų ar kurios kitos kalbos vartojimas. Turimomis kalbų žiniomis greičiausiai ir vadovaujamosi nelietuviškus įmonių pavadinimus kuriant, tačiau daug esama ir nežinios.

Apžvelgus nelietuviškus Juridinių asmenų registro įrašus, kurių didžioji dalis yra tarptautinė betampančia anglų kalba, gali kilti įspūdis, kad jiems iš viso jokios rašybos ir skyrybos taisyklės netaikomos. Prie įvairovės, analogiškos aptartajai lietuviškų įrašų painiavai, susijusiai su didžiųjų raidžių vartojimu (*UAB „Accounting express“; UAB „PLUS Windows“; UAB „Business MARKET“; URBAN Market UAB; VšĮ COUNT PLUS; MB A DOG LEADER; UAB „COMPANY EXPRESS“; FINANCE 4 YOU, UAB; „AMBER REALTY INVESTMENTS“; UAB*), dar prisideda simbolinės dalies rašymas kiekvieną žodį pradėdant didžiąja raide (*MB „Express Delivery“; UAB „Baltic Logistics Group“; UAB Press Express, UAB Payment Solutions, asociacija „Amber Rally Team“*), nors taip rašoma nebūtinai (*IĮ „Baltic amber“; MB „Balticum infinitum“; MB „Energy business partners“; UAB Amber oak*). Prie trumpinamos teisinės formos nuorodos pozicijos įvairavimo (*UAB „4finance“; UAB „Financing accounting and consulting“; IĮ „Consulting plus“* ir *„Swedbank“; AB; „Print City“; UAB; Amber Food, UAB;*

EXPRESS GROUP, UAB; „LIGHT CONSULTING GROUP“, UAB) prisideda po simbolinės dalies rašomos santrumpos neskyrimas kableliu (*Everyday Finance UAB, Dim Electro UAB, Layala Balti Real Estate KŪB, Business Investment Group MB, AUTO EXPRESS UAB*), nors kitais atvejais ji skiriama (*Business, UAB; Business service, UAB; BUSINESS UNION, UAB*). Įmonės teisinę formą įvardijantis žodžių junginys nebūtinai trumpinamas, pvz.: *KREDITO UNIJA AMBER, uždaroji akcinė bendrovė „AMBER“; viešoji įstaiga „AMBER PROJECTS“; kooperatinė bendrovė „AMBER LOG“*. Prieš santrumpą einančios simbolinės dalies, kaip ir lietuviškuose pavadinimuose, kabutėmis linkstama neskirti (*Market in, MB; Express sale, MB; Credit Law, UAB; Alternative Payment Services, UAB; BALTIC BUSINESS INDUSTRY, UAB; MARKET-STOCK UAB; EXPRESS GROUP, UAB*), tačiau ji gali būti ir skiriama (*„Baltics Express“; UAB; „City Market“; UAB; „Building business“; UAB; „Rides and more“; UAB*). Dažnai kabutėmis neskiriama ir po teisinės formos nuorodos einanti simbolinė dalis (*MB Amber Dreams, MB Septem Spedition Group, UAB Business Team, UAB Day and Night, UAB Asia express, UAB Autobela market, UAB Clic2Sell, VšĮ Business training center, IĮ SKY GROUP, VšĮ COUNT PLUS*). Tokios įvairybės negalėtų numatyti net ir anglų kalbos taisyklės.

Pavadinimų rašymo taisyklių anglų kalboje esama. Pagal jas, kiekvienas tikrinio pavadinimo žodis turi būti rašomas iš didžiosios raidės, nedarant skirtumo tarp simbolinių ir tiesioginės reikšmės pavadinimų. Taigi, įprastinė simbolinės dalies rašyba būtų *Motorola Solutions, Pine Indemnity, Accomplish Financial, American Electric Technologies, Global Development Group, Standard Life International, General Electric International, Active Wealth Management, Abacus Investment Solutions, Bain & Company* ir pan. Tačiau nelietuviškieji pavadinimai užsienio registruose įregistruojami ir dažniausiai vartojami ne vieni, o su teisinės formos nuorodomis. Nuorodų esama įvairių, trumpinamų ir netrumpinamų, o trumpinimo būdai dar priklauso ir nuo šalies, kurioje (kurios) įmonė yra įregistruojama. Su JAV bendrovių pavadinimais dažnai vartojama *LLC (Limited Liability Company)*, reiškianti, kad juridinis asmuo yra ribotos civilinės atsakomybės. Su Jungtinės Karalystės ar joje įregistruojamų įmonių pavadinimais vartojamos *Plc, plc, PLC (Private Limited Company), Ltd (Public Limited Company)*, su kitų šalių įmonėmis dažnos *S.A. (isp. Sociedad Anónima, pranc. Société anonyme), S.E. (isp. Sociedad del Estado), S.C.S. (isp. Sociedad en Comandita Simple), S.C.p.A. (isp. Sociedad en Comandita por Acciones), S.p.a. (it. Società per azioni), GmbH (vok. Gesellschaft mit beschränkter Haftung), AB (švedų Aktiebolag), A/S (danų Aktieselskab), ASA (norv. Allmennaksjeselskap)*. Angliškus pavadinimus rašant angliškuose tekstuose, simbolinė dalis kabutėmis paprastai neskiriama (rišliame tekste įprasta skirti tik meno kūrinių pavadinimus), juolab neskiriama pavadinimui einant be teksto. Vyrauja teisinės formos žymens postpozicija ir tas žymuo nuo simbolinės dalies kableliu paprastai neskiriamas, pvz.: *Direct Pay Limited, Currencies Direct Financial Markets Limited, Amin Exchange Ltd, Clear Currency Foreign Exchange Risk Management LLP, Centurion Portfolio Managers Ltd, Domestic & General Insurance plc, St Andrew's Life Assurance Plc, Orkla Finans Kapitalforvaltning ASA, Aberdeen Property Investors Corporate ASA, Inpay A/S, General Capital Financial Services S.A., Trustly Group AB, Evo Payment International GmbH*. Tačiau kablelis gali būti ir dedamas, ypač rašant JAV įmonių pavadinimus, pvz.: *Write Word, LLC; Ormantine, USA, Ltd.; Feedworks USA, Ltd; Guangzhou Comma Car Care Accessories Co., Ltd*. Nelietuviškų pavadinamų sudarymo taisyklėse paprastai nedraudžiama vartoti santrumpų, jos gausiai ir vartojamos, o trumpinimo būdų yra įvairesnių, nei nustatyti lietuvių kalbos taisyklėse, pvz.: *AA Advisers LLP, A.J.K. Wealth Management Limited, K.J.W. Krisworld Development Ltd, Corporate FX+ Limited, e-MID S.I.M. S.p.A., eToro (UK)*

Ltd, GR-NEAM Limited, IND-X Securities Limited, ING AM Insurance Companies B.V., J M Finn & Co Ltd, J Stern & Co. LLP, J&E Davy t/a Davy, NASDAQ OMX NLX Limited, St Helen's Capital Plc.

Įmonės nelietuviškais pavadinimais registruojant lietuviškame registre, visas šias taisykles ir bandoma taikyti, tačiau, kaip rodytų anksčiau pateikti įrašai, taikoma ir akivaizdžiai trūktina nelietuviškų simbolinių pavadinimų rašymo lietuvių kalboje taisyklė. Kokio principo laikytis registre, nenurodyta niekur, taigi pavadinimų sudarytojų kaltinti taisyklės nemokėjimu nėra kaip. Tačiau ir nustatyti tokią taisyklę būtų sudėtinga. Juk nelietuviški pavadinimai daugiausia sudaromi orientuojantis į užsienio klientus, kad funkcionuotų ne Lietuvoje, taigi jiems lietuviška rašyba ar skyryba nėra labai aktuali. Kita vertus, Juridinių asmenų registras yra Lietuvos Respublikos duomenų bazė, vadinasi, turėtų būti sudaromas lietuvių kalba. Žinoma, sprendžiant klausimą, kurios kalbos rašybos ir skyrybos taisyklės taikytinos registruojant nelietuviškus pavadinimus, turėtų būti įvertintas ir tas veiksnys, kad registras nėra rišlus tekstas. Kol suformuluotos aiškios taisyklės nėra, ir vyrauja Lietuvoje kuriamų nelietuviškų pavadinimų rašymo įvairenybė.

2.2. Poveikis lietuviškų pavadinimų rašymui

Iš nelietuviškų registro įrašų matyti, kad šių pavadinimų rašymas veikiamas ne tik perrašos taisyklės trūkumų ar registruoti skirtos taisyklės stygiaus, bet ir lietuviškos simbolinių pavadinimų sudarymo bei vartojimo polinkių. Tačiau lietuvių kalbos normos požiūriu kur kas aktualesniam priešingam reiškinys – nelietuviškos rašybos ir skyrybos poveikis lietuviškajai. O jo esama labai akivaizdaus, tai matyti iš to paties registro įrašų.

Tiesiogiai pavadinimų anglų kalba rašymas kopijuojamas, kai simbolinės dalies kiekvienas žodis pradedamas rašyti didžiąja raide, pvz.: *IĮ „Pirk Kitaip“; VŠĮ „Namas Plius“; MB „Miesto Batai“; UAB „Geras Medis“; UAB „Saulės Elektrinių Parkas“; UAB „Techno Projektų Grupė“; VŠĮ „Gero Laiko Zona“, „Sveikatos Sodas“; UAB. Polinkį kabutėmis neskirti prieš teisinės formos nuorodą einančios simbolinės dalies galima sieti ir su anksčiau minėtais veiksniais, tačiau jos neskyrimas kableliu (*Vertimų pasaulis MB, Baltas miestas UAB, Pasvalio saulės energija MB, Neptūno investicijos UAB, SOLAR investicijos UAB, AVEVERA UAB*) tegali būti siejamas tik su ką tik aptartomis nelietuviškų pavadinimų skyrybos ypatybėmis. Polinkis vartoti lietuvių kalbai netipiškas santrumpas (*UAB „D Investicijų Valdymas“; UAB „BT mediena“; UAB „LNT PLIUS“; viešoji įstaiga „LT plus“; UAB „NOR Mediena“; VŠĮ FK VYTIS, N Technologijos, UAB*) irgi greičiausiai yra, o polinkis vartoti nelietuviškas santrumpas (*UAB „IDW metalas ir mediena“; UAB „J. P. K. investicijos“; UAB „P&P investicijos“; UAB*) ir tikrai yra to poveikio rezultatas. Į registrą įtrauktuose nelietuviškuose pavadinimuose, turinčiuose lietuvišką teisinės formos nuorodą, įvairios santrumpos ypač paplitusios, pvz.: *UAB „F and B“; UAB „SOGA Baltic Oil“; UAB „PCD Group“; „REF Express“; UAB „ABFC Finance“; IĮ „WMI plus“; IĮ „Express A ir LT“; VŠĮ „A and RS group LT“; MB QR Market, MB „QSP FINANCE“; UAB „D&J Group“; UAB S&A EXPRESS, MCB Finance, UAB, „LRQA Lietuva“, UAB, uždaroji akcinė bendrovė G-Networks, uždaroji akcinė bendrovė „PS and S“, steponkus&co FM AB, UAB iTree Finance, M-Finance UAB, UAB „1A.LT“, UAB 4SUN GROUP, UAB „2M plus“, 4it, UAB. Tokių trumpinimo būdų pasitaiko ir lietuviškoje simbolinėje dalyje, pvz.: *UAB J9 investicijos, UAB „AT Klaipeša“; UAB E-biznis, P-Parkas, UAB, klubas „ČIA & DABAR“; IĮ Pbc Plus. Kadangi angliš-***

kų pavadinimų rašymo taisyklės nedraudžia vartoti žodinių santrumpų ir trumpinimo būdu sudarytų pavadinimų rašyti kaitaliojant didžiąsias ir mažąsias raides, tokių sudaroma rašoma ir lietuviškų pavadinimų, pvz.: *IĮ „SerVal plus“*, *viešoji įstaiga „VeIKIme drauge“*, *IPOKRATES Lietuva fondas*, *GraniRa*, *UAB*.

Šitoks poveikis – akivaizdus anglų kalbos taisyklių taikymo rezultatas. Tačiau keblu yra tai, kad jį stiprina ar jam palankią terpę sudaro aptartieji neaiškumai, susiję su lietuviškų pavadinimų įregistravimu. Antai neskirti kabutėmis akivaizdžiai perkeltinės reikšmės pavadinimo, ypač einančio po teisinės formos nuorodos (*VŠĮ Mažas dangus*, *MB Laimės paukštė*, *MB Genio uoksas*, *MB Mano Spinta*, *MB Tavo Buhalterė*, *UAB Kmynas*, *UAB Spinoza*, *UAB Pabalnotas vėjas*, *UAB Perkūno nafta*, *UAB Greitas šuo*, *UAB Saulės Guru*, *UAB Saulės Zona*, *UAB Saulės Industrija*), turbūt skatina tikrinių pavadinimų rašymas anglų kalba, tačiau tas paskatas palaiko ir registre įsigalintis polinkis rašant lietuviškus pavadinimus simbolinės dalies neskirti, jei ji eina prieš teisinės formos nuorodą. Polinkį lietuviškus pavadinimus įregistruoti didžiosiomis raidėmis, susiklosčiusį dėl jau aptartų aplinkybių, gerokai stiprina tai, kad užsienio registruose pavadinimų irgi įregistruojama visomis didžiosiomis raidėmis. Paskata ar palaikomasis veiksnys turėtų būti ir dažnos nelietuviškuose pavadinimuose santrumpos, įskaitant skiemenines, rašomas didžiosiomis raidėmis. Be to, raidės pavidalas angliškuose pavadinimuose svarbesnis nei lietuviškuose. Pavyzdžiui, įmonės pavadinimo „*Oil IndEx*“ dėmuo *IndEx* gali būti žodžio pradžios bei dėmens *ex* (*buves*) dūrinys, taip traktuojamas jis skirtųsi nuo žodžio *Index* (*indeksas*, *rodyklė*). Šį žodį perrašant tik pirma didžiąja raide, kiltų grėsmė du pavadinimus sutapatinti. Tokie pavadinimai skatina didžiosiomis raidėmis žodžio viduryje rašyti ir lietuviškuosius, o kartu stiprina įspūdį, kad įregistruotojo raidžių pavidalo negalima keisti. Dar vienas palaikomasis veiksnys gali būti tai, kad anglišku tikrinių pavadinimų rašymo taisyklė iš dalies sutampa su lietuviška, pagal kurią aukščiausių valstybinės valdžios įstaigų (*Lietuvos Respublikos Vyriausybė*, *Lietuvos Respublikos Aukščiausiasis Teismas*, *Vengrijos Valstybės Susirinkimas* ir kt.) pavadinimų kiekvieną žodį reikia rašyti didžiąja raide (LKRS 1992: 66; VŽ 1997a). Be to, lietuvių kalbos taisyklėse nustatytas stilistinis didžiųjų raidžių vartojimas – mandagiai kreipiantis į kitą asmenį (*Jūs*, *Tamsta*, *Pone*) ar žodžių žymimoms sąvokoms (*Tėvynė*, *Tauta*, *Nepriklausomybė*), istoriniams įvykiams, dokumentams, taip pat ir organizacijoms (*Lietuvos Vyskupų Konferencija*, *Didysis Vilniaus Seimas*, *Baltijos Asamblėja*) teikiant išskirtinę reikšmę (LKRS 1992: 72–71). Tie panašumai kalbos vartotojus gali painioti.

Tam tikras nelietuviškos rašybos ir skyrybos poveikis lietuviškajai stabdomas pavadinimų darymo taisyklėmis. Jau 1997 m. priimtomis nustatyta, kad trumpinimo būdu sudaryto pavadinimo viduryje žodžio rašyti didžiąja raide negalima, pavyzdžiui, netinka *SeKoMa*, *MeBetA* (VŽ 1997a). Iš santrumpų ir skaitmenų bei jų derinių sudaryti simboliniai pavadinimai buvo įteisinti tik 2002 m. priimtu Firmų vardų įstatymo 2 straipsnio papildymo ir 4 straipsnio pakeitimo įstatymu (VŽ 2002b), tačiau 2004 m. taisyklėse šios išlygos atsisakyta. Vis dėlto Civiliniame kodekse (2.40 str.) liko galioti nuostata, kad juridinio asmens pavadinimas „gali būti sudarytas iš raidžių, kurios negali būti suprantamos kaip žodžiai, ir skaitmenų arba jų derinių tik tada, jeigu toks pavadinimas yra nusistovėjęs visuomenėje“ (VŽ 2000). Į žodį panašias santrumpas, kaip ir dirbtinai sudarytus simbolinius vardus, kurių pabaiga atitinka lietuvišką galūnę *-a*, *-ė*, *-as*, *-is*, *-ys*, *-us* ir kurie gali būti linksniuojami, pavyzdžiui, „*Eksma*“, „*Lista*“, „*Sodra*“, „*Sekoma*“, pavadinimams darytis leidžiama iki šiol ir juridinius asmenis įregistruojant jie yra vieni populiariausių, pvz.: *uždaroji akcinė bendrovė „TOKSIKA“*; *uždaroji akcinė bendrovė „REKIJA“*; *AB „Gindera“*; *UAB „Kedera“*; *UAB „Revaka“*; *UAB „Rimsauga“*; *UAB „Stevija“*;

UAB „*Taurenta*“, UAB „*Telfida*“, UAB „*Telija*“, UAB „*Vilmista*“, UAB „*Ervila*“, UAB „*ADMINTA*“, UAB „*ELDIKA*“, UAB „*ELTELA*“, UAB „*IMRENA*“, UAB „*LEOLA*“, UAB „*LINKARA*“, UAB „*TOPARA*“, UAB „*DENSANAS*“, *GESPANA*, UAB. Tačiau rašyti tokius pavadinimus teikiama tik pirma didžiąja raide, tokiam rašymui kaip UAB „*EDGarmas*“, UAM „*MoVakas*“, MB *SaulMina*“, IĮ „*INveska*“ šiuo metu kelią užkerta ir VLKK patikra⁶³. Ši patikra stabdo ir kitokį anglų kalbos poveikį, tokį kaip ne pirmojo žodžio rašymas didžiąja raide, pavyzdžiui, UAB „*Elektros Vizija*“, taip pat simbolinių pavadinimų rašymą be kabučių, pavyzdžiui, MB *Giria*, IĮ *Montavimas*, UAB *Gudri žirafa*, UAB *Garantuotai*⁶⁴.

Vis dėlto negalima teigti, kad kelias anglų kalbos rašybos ir skyrybos poveikiui simbolinių pavadinimų srityje užkirstas visiškai. Pirma, įmonių tokiomis pavadinimais jau yra įregistruota, o vartojami jie skatina taikyti analogijos principą. Antra, visiškai neaišku, kaip pagal skirtingas taisykles įregistruotus nelietuviškus pavadinimus perrašyti rišliame ar nerišliame tekste. Iš registro įrašų galima spręsti, kad tik raidžių pavidalu ar kabutėmis besiskiriančių lyg ir nėra, taigi tapatumo problemų neturėtų kilti. Tačiau, kaip ir dėl įregistruotųjų lietuviškų pavadinimų vartojimo, kyla klausimas, kiek keistinas juridinio asmens statusą turinčio subjekto pavadinimo pavidalas. Rašant su kabutėmis įregistruotą be jų pavadinimą, kyla pavojus tiesioginės reikšmės pavadinimą paversti simboliu, ypač jei anglų kalbos nemokama ir iš žodžių reikšmių nustatyti, ar pavadinimas iš tikrųjų yra perkeltinės reikšmės, sunku. O ir nustatytoji rašymo taisyklė, iškelianti originalo rašybą, gali būti suprantama kaip teikiny s perrašyti pavadinimą taip, kaip jis būtų rašomas anglų kalba, t. y. tik kiekvieną žodį rašant iš didžiosios raidės, be kabučių. Tokią prielaidą leistų daryti į lietuvišką registrą neįtrauktų pavadinimų rašymo polinkiai, pvz.: *Įsikūręs netoli pajūrio, viešbutis Amber Palace yra mieste Palanga, o lankytini regiono objektai yra Palangos paplūdimys ir Palangos prieplauka*⁶⁵; *DNV GL-Business Assurance yra viena iš pirmaujančių pasaulio akredituoto vadybos sistemų sertifikavimo paslaugų teikėjų*⁶⁶; *Oficialusis MAN atstovas Lietuvoje UAB Adampolis 2010 m. įkūrė Adampolis Finance padalinį, kuris kiekvienam klientui užtikrina operatyvius, optimalius ir lanksčius naujų ir naudotų sunkvežimių bei autobusų įsigijimo finansavimo sprendimus*⁶⁷; *Altum Finance yra finansų patarėjų įmonė, įsikūrusi Vilniuje ir dirbanti su klientais visoje Lietuvoje*⁶⁸; *Šiuo metu kompanija Michelin kartu su Bridgestone dalijasi pirma vieta pasaulyje pagal padangų gamybos apimtį; Continental yra viena iš pirmaujančių pasaulio automobilių rinkos tiekėjų*⁶⁹. Kita vertus, originalo rašybos taisyklė gali būti suprantama ir kaip principas laikytis registro įrašo, ypač kai jo laikomasi vartojant lietuviškus pavadinimus.

Tačiau gali būti ir gilesnių polinkio nevertoti kabučių priežasčių, susijusių su kabučių ke-
liafunkciškumu ir kartu – funkcijos neapibrėžtumu. Kaip spręstina iš pastabos LKRS, kad be kabučių pavadinimas reikštų kitą daiktą (LKRS 1992: 70), kabutėms rašant simbolinius pavadinimus lyg ir numatoma perkeltinės reikšmės žymėjimo funkcija, tačiau toje pačioje LKRS kabutės laikomos pagrindiniu citatos ženklu (LKRS 1992: 224–228). Vis dėlto prieštaravimo

⁶³ Žr. informaciją VLKK svetainėje, prieiga internete: <http://www.vlkk.lt/lit/nutarimai/imoniu-pavadinimai/klaidos.htm> (žiūrėta 2014 11 04).

⁶⁴ Ten pat.

⁶⁵ Hotels.com, prieiga internete: <http://lt.hotels.com> (žiūrėta 2014 10 27).

⁶⁶ DNV GL, prieiga internete: <http://www.dnvba.com/lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁶⁷ Adampolis, prieiga internete: <http://www.adampolis.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁶⁸ Altum Finance, prieiga internete: <http://altumfinance.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁶⁹ Padangos123.lt, prieiga internete: <http://padangos123.lt/e/michelin> (žiūrėta 2014 10 27).

čia nėra, nes LKRS prie citatų priskiriami ir perkeltiniai asmenų ar daiktų pavadinimai, specifiniai perkeltinės reikšmės pasakymai, taip pat ir kūrinų, leidinių, cituojamų organizacijų pavadinimai (LKRS 1992: 224–228). Tiesa, su pateiktuoju citatos apibūdinimu – „Tai į autoriaus arba veikėjo kalbą įjungta kito asmens kita proga pasakyta pažodinė kalba arba raštų kalba“ (LKRS 1992: 224) – perkeltinės reikšmės žodžius ar pasakymus suderinti sunku. Ir iš tiesų kalbos darbuose atkreipiamas dėmesys į pernelyg plačią citatos sampratą, kabučių funkcijas bandoma diferencijuoti. Antai Juozas Abaravičius specifinių perkeltinės reikšmės žodžių žymėjimą kabutėmis aptaria kaip pasirenkamąją kabučių vartoseną, besiskiriančią nuo būtinios (Abaravičius 2002: 202–221), Rūta Marcinkevičienė – kaip nepakankamai motyvuotus atvejus (Marcinkevičienė 2006). Aptariant pasirenkamą ar nepakankamai motyvuotą vartoseną, minimos ir svetimybės, kitų kalbų intarpai kaip autoriaus atsiribojimo nuo bendrinės kalbos užribio priemonės (Abaravičius 2002: 214–221; Rudzevičius 2005; Marcinkevičienė 2006: 211), nors kabučių rašymas su svetimžodžiais vertinamas ir pozityviau – kaip adresato įspėjimas apie ne visiškai tipiską teksto elementą (Girčienė 2005). Kad ir kaip ši vartoseną būtų įvardijama, ji atskleidžia, kad kabutėmis linkstama žymėti ne tik autentišką citavimą ar simbolinius pavadinimus, bet ir svetimus kalbai elementus. O nelietuviški simboliniai pavadinimai kaip tik tokie ir yra, kartu – perkeltinės reikšmės žodžiai. Tai ir kelia klausimą, kurią funkciją kabutės atlieka, vartojamos su nelietuviškais simboliniais pavadinimais. Kadangi nelietuviškų pavadinimų rašymo taisyklėje apie kabutes iš viso neužsimenama, tai ir jų funkcija neįvardijama.

Funkcijos įvardijimo klausimas gal ir nebūtų aktualus, jei nelietuviškų pavadinimų nebūtų vartojama su nelietuviškomis teisinės formos nuorodomis. Jei tokių pavadinimų simbolinė dalis skirtina kaip perkeltinės reikšmės žodis ar junginys, tai išeitų, kad nelietuviška teisinės formos nuoroda į kabučių aprėptį neturėtų patekti. O jei nelietuviški pavadinimai skirtini kaip svetimžodžiai ar kitų kalbų intarpai, tai turėtų būti skiriamas ir visas pavadinimas, įskaitant ir teisinės formos nuorodą. Nesant taisyklės dėl tokių atvejų, registre neretai pasirenkama skirti tik visą pavadinimą, pvz.: „*Advanced Business Migration Ltd.*“ atstovybė, *ADIDAS-SALOMON INTERNATIONAL SOURCING LIMITED* atstovybė, *Airijos akcinės bendrovės „MALS OIL TRADING LIMITED“* atstovybė, *Airijos asociacijos WOOLTON LTD filialas*, „*ASIA FLY CARGO LTD*“ atstovybė, *BEIJING FLY WORLD CARGO CONSULTING SERVICE COMPANY LTD* atstovybė, *JAV įmonės „Lithuanian Catholic Religious Aid. Incorporated“* atstovybė, *MILFORD DEVELOPMENT INCORPORATED* atstovybė, *JAV ribotos atsakomybės kompanijos „LAVA TRADE LLC“* atstovybė. Tokie skyrybos polinkiai ryškėja ir rišliuose tekstuose, pvz.: *Pasak S. U.*, „*Fresh Market*“ generalinio direktoriaus, „*Aletrad 2001 Trading Limited*“ priklauso tiems patiems akcininkams kaip ir „*Ipsun Holding Limited*“, tačiau neatskleidžiama, kas yra investavę į šias Kipre registruotas bendroves⁷⁰; „*Group Menatap Limited*“ įvertino patirtus nuostolius 114 mlrd. JAV dolerių suma⁷¹; *BNS žiniomis*, nuo 2004 iki 2007 metų sklypą ir pastatą buvo įsigijusi ir valdė greičiausiai ne Lietuvoje registruota ribotos atsakomybės bendrovė „*Elite L.L.C.*“⁷²; *JAV bankas „JPMorgan Chase“* akcijų rinkoms ketina pasiūlyti pirmuosius

⁷⁰ „Fresh market“ perleista kitai Kipre registruotai bendrovei, prieiga internete: <http://vz.lt/article/2014/5/7/fresh-market-perleista-kitai-kipre-registruotai-bendrovei> (žiūrėta 2014 10 27).

⁷¹ Rusija pralaimėjo 128 Lt mlrd. bylą, prieiga internete: <http://www.delfi.lt/verslas/energetika/rusija-pralaimėjo-128-mlrd-lt-by-la.d?id=65402464> (žiūrėta 2014 10 27).

⁷² Buvę VSD vadovai dėl informacijos apie CŽV kalėjimus gūžčioja pečiais, prieiga internete: <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/buve-vs-d-vadovai-del-informacijos-apie-czv-kalejimus-guzcioja-peciais.d?id=25001215>.

*automobilių gamintojos „Chrysler Group LLC“ vertybinius popierius*⁷³. Žinoma, šie polinkiai gali klostytis siekiant išvengti dvigubų kabučių, juolab kad tai skatinama⁷⁴. Tačiau taip kabutės praranda simbolinės dalies žymens funkciją, o tai irgi gali būti paskata jų nevertoti rašant bet kokius simbolinius pavadinimus.

Būtent todėl kabučių funkciją ir reikėtų apibrėžti. Kitas ryškėjantis rašymo polinkis – kiekvieną žodį rašyti iš didžiosios – rodytų, kad apibrėžti reikia ir didžiosios raidės funkciją. Iš vartosenos polinkių aiškėja ir tai, kad, nelietuviškų simbolinių pavadinimų rašymo norma irgi yra akivaizdžiai nepakankama, ir ne tik todėl, kad nenumatoma variantų, taikytinų atsižvelgiant į pavadinimo funkcionavimo sritį. Normos trūkumas yra tai, kad vienintelėje taisyklėje iškeliamas originalo rašybos principas ir visiškai nenumatoma skyrybos principo, tai vartoseną gerokai trikdo. Trūkumų yra ir daugiau, pirmiausia tai, kad rašymo taisyklėje visiškai neatsižvelgiama į juridinių asmenų pavadinimų kaip simbolinių pavadinimų rūšies specifiką. Iš esmės šios rūšies simbolinių nelietuviškų pavadinimų, nuo kitų besiskiriančių būtinaja teisinės formos nuoroda, rašymo norma nėra kodifikuota, juolab rašymo nerišlaus pobūdžio tekstuose. Registro įrašų analizė atskleidžia ir akivaizdų taisyklės, taikytinos specifinei vartojimo sričiai, būtent Juridinių asmenų registrai, trūkumą ir jos poreikį.

O nelietuviškų pavadinimų sudarytojams ir vartotojams reikėtų aiškiai formuluojamų rašybos ir skyrybos taisyklių. Jų trūkstant, šios rūšies pavadinimų rašyba ir skyryba klostosi stichiškai, tai veikia lietuviškų simbolinių pavadinimų rašymą. Nors poveikis, daromas lietuviškiems pavadinimams, yra stabdomas VLKK patikra, tačiau jis stabdomas tik pavadinimus darant. Pavadinimus vartojant, ryškėja visos aptartosios poveikio apraiškos. Net ir įregistruotieji pagal LKRS taisyklę pavadinimai anglų kalbos pavyzdžiu parašomi kiekvieną žodį pradedant didžiąja raide, pvz.: „**Idėjų Slėnis**“ – *internetinių ir informacinių technologijų specialistai*⁷⁵; **UAB „Lanksti Linija“** – *efektyviai dirbanti moderni metalo apdirbimo įmonė*⁷⁶; „**Gera Virtuvė**“ *baldus gamina iš natūralių, ekologiškų medžiagų*⁷⁷; **AB „Kauno Grūdai“** *turi gamybinių padalinių visoje Lietuvoje ir užsienyje*⁷⁸; „**Savi Medžio Sprendimai**“ *taip pat atlieka baldų bei kitų medžio gaminių restauravimo darbus*⁷⁹. Taip pavadinimus rašo ir tos įmonės, kurių pavadinimai įregistruoti didžiųjų raidžių pavidalu, pvz.: **Mes – UAB „Apskaita ir Turtas“** *audito įmonė, esanti Vilniuje, teikianti audito bei apskaitos paslaugas verslo įmonėms visoje Lietuvoje*⁸⁰; „**Jungtinės Transporto Pajėgos**“ *operatyviai ir profesionaliai sprendžia tarptautinių pervežimų versle kylančias problemas*⁸¹. Tokios rašybos pavyzdžių pasitaiko net ir įrašo registre principu linkusiuose vadovautis įmonių kataloguose, pvz.: *Skuodo Anglis, Akmens Uola, Baltijos Anglis, Kauno Kuras, Verkiantis Gluosnis, Zatyšių Karjeras, Gelmių Tyrimai, J. Kličiaus IĮ, Geologai ir Partneriai, Kietasis Biokuras, Vandens Filtrų Servisas, Socialiniai Sprendimai, Joniškieji Grūdai, Minijos Lanka, Kooperatinė Bendrovė, Investavimo Klubas „Rizika Plius“*⁸². Pavadinimų rašymas

⁷³ Biržoje pasiūlytos „Chrysler“ akcijos gali sukiršinti dabartinius savininkus, prieiga internete: <http://auto.lrytas.lt/naujienos/birzoje-pasiulytos-chrysler-akcijos-gali-sukiršinti-dabartinius-savininkus.htm> (žiūrėta 2014 10 27).

⁷⁴ Apie tai plačiau rašo Ona Laima Gudzinevičiūtė (2012: 123–124).

⁷⁵ Idėjų slėnis, prieiga internete: <http://www.idejuslenis.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁷⁶ Lanksti linija, prieiga internete: <http://www.lankstilinja.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁷⁷ Gera virtuvė, prieiga internete: <http://www.geravirtuve.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁷⁸ Kauno grūdai, prieiga internete: <http://www.kauno-grudai.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁷⁹ Savi medžio sprendimai, prieiga internete: <http://www.savimedziosprendimai.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁸⁰ Apskaita ir turtas, prieiga internete: <http://www.apskaitairturtas.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁸¹ TG group, prieiga internete: <http://www.tg.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁸² Rekvizitai.lt, prieiga internete: <http://rekvizitai.vz.lt/imones> (žiūrėta 2014 10 27).

pagal anglų kalbos taisyklę internete labai sparčiai plinta. Įmonių interneto svetainėse taip imama rašyti ir antraštinius žodžių junginius, pvz.: *Apie Mus, Paslaugos ir Produktai*⁸³, *Į Pradžių, Draudimo Paslaugos, Draudimo Bendrovės, Informacija Klientui, Mano Brokeris – Savas Draudimo Brokeris*⁸⁴, *Pirkimo Sąlygos, Privatumo Politika*⁸⁵, *Vizija ir Misija, Kaip Mus Rasti*⁸⁶. Mat taip jie rašomi anglų kalba, tai ir kopijuojama bendra visiems tikrinams pavadinimams anglų kalbos taisyklė.

3. PAVADINIMAI KAIP KALBŲ SĄVEIKOS REZULTATAS

Nors dar pirmosiose pavadinimų sudarymo taisyklėse buvo numatoma išimtis nelietuviškais pavadinimais vadinti bendras Lietuvos ir kitų kraštų įmonės, o ir dabar išimtis numatoma įmonėms, susijusioms su užsienio juridiniais asmenimis, vis dėlto tokių bendrų darinių įvardijimo, juolab jų pavadinimų rašymo principų nenumatyta. Esant galimybei kurtis bendriems dariniams, neišvengiamai turėtų būti ir galimybių tai sąveikai atsispindėti kalboje, vadinasi, vienaip ar kitaip turėtų iškilti ir sąveikos įforminimo klausimas. Keliakalbių pavadinimų išties yra radęsi, o nesant nustatytų rašymo principų, tam tikras atspirties taškas galėtų būti registro įrašų analizė.

Iš registro aiškėja trys pagrindiniai dėl šalių ir jų kalbų kontaktų besiradusių pavadinimų tipai. Pirmąjį sudarytų pavadinimai, kuriuose pavartojamas lietuviškas elementas, dažniausiai – tikrinis vardas *Lietuva* arba *Europa*, pvz.: *UAB „Clear Channel Lietuva“*; *UAB „Eden Springs Lietuva“*; *UAB „CAT Cargo Logistics Lietuva“*; *UAB „Airo Catering Services Lietuva“*; *Credit Index Lietuva, UAB*; *„New Yorker Lietuva“*; *UAB*; *akcinė bendrovė „KRAFT FOODS LIETUVA“*; *UAB „Isbre Water Europa“*; *UAB „IKC Yoneed Europa“*; *UAB „Isbre Water Europa“*; *UAB „GROUP EUROPA INVESTMENT“*. Neretai į simbolinę dalį įterpiamas kurį nors Lietuvos miestą įvardijantis žodis, pvz.: *UAB „Palanga Development Group“*; *UAB „SKI PARK DRUSKININKAI“*; *asociacija „Šiauliai Extreme Sports Association“*; *UAB „Nordic Development Group Panevėžys“*; *BALTIC GROUP INTERNATIONAL KLAIPĖDA, UAB*, dažniausiai – *Vilnius* arba *Kaunas*, pvz.: *UAB „Vilnius Investment Partners“*; *UAB „VL Investment Vilnius“*; *UAB „Kaunas Group Trade“*; *UAB „Kaunas Investment Partners“*; *Sana Beauty Kaunas, UAB*; *TRAVEL KAUNAS, UAB*. Retkarčiais pavartojamas koks kitas, pvz.: *AB „Linas Agro Group“*; *UAB VYTIS INVEST*; *UAB „RYTAS CAPITAL“*. Visų šių pavadinimų simbolinėje dalyje akivaizdžiai vyrauja anglų kalbos sintaksė, būtent polinkis vietovardį pridėti be jokio prielinksnio, tik vienu atveju jis užima kilmininko poziciją (pvz., *UAB „Palanga Development Group“*), kitu jį susieti su linksniu gana sudėtinga (pvz., *UAB „Clear Channel Lietuva“*).

Į pastaruosius atvejus yra atkreipęs dėmesį P. Kniūkšta. Dar 1997 m. jie vertinti kaip naujas kalbos reiškinys, atėjęs iš kitų kalbų, ir priskirti prie padalinių pavadinimų; konkrečiai ši grupė įvardyta kaip sutrauktiniai padalinių pavadinimai, t. y. samplaikos, sudarytos iš pagrindinės įmonės vardo ir vietovardžio, rodančio padalinio esamąją vietą (Kniūkšta 1997a: 10–11). Svarstytas klausimas, kuris lietuviškas linksnis turėtų būti vartojamas tokiais atvejais, ir teigta,

⁸³ Creditinfo, prieiga internete: <http://www.creditinfo.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁸⁴ Rizikos cesija, prieiga internete: <http://www.rizika.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁸⁵ Rūta, prieiga internete: <http://www.eruta.ruta.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

⁸⁶ Kinų smuklė, prieiga internete: <http://www.kinusmukle.lt> (žiūrėta 2014 10 27).

kad nelieka nieko kito kaip vartoti vietininką, pavyzdžiui, „*Phillips Lietuvoje*“, „*Shell Baltupiuose*“ (Kniūkšta 1997a: 12). Vis dėlto kažin ar šiais atvejais keltinas lietuviško morfologinio atitikmens klausimas. Juk šie pavadinimai angliški, sąmoningai sudaromi pagal specifines anglų kalbos pavadinimų sintaksės taisykles, leidžiančias prijungti tam tikrą žodį sąsajos neparodant morfologinėmis priemonėmis. Šių pavadinimų grynai angliški atitikmenys būtų tokie: *Adform Lithuania, UAB; Amber Bridge Lithuania, UAB; Ansell Protective Solutions Lithuania, UAB; „Elme Metall Lithuania“; UAB; Ansell Protective Solutions Lithuania, UAB*, ir pan. Skirtumas tik tas, kad vietovardis pavartojamas ne anglų, o lietuvių kalba, t. y. *Lietuva, Europa* (angl. *Lithuania, Europe*), ir tai ne visada, nes miestų pavadinimai anglų kalba būtų rašomi taip pat. Ir lietuviškasis elementas pridodamas pagal anglų kalbos taisyklę, neskiriant jo nei kabutėmis, nei kitomis priemonėmis. Ieškant šių pavadinimų lietuviško atitikmens, turbūt reikėtų ieškoti ne linksnio, o kitos konstrukcijos, pavyzdžiui, „*Phillips*“ *skyrius (filialas, padalinys, atstovybė) Lietuvoje*; „*Phillips*“ *(,) Lietuvos skyrius (filialas, padalinys, atstovybė) ar pan.* Vartoseną tokią paieškų kryptį išties rodytų, pavyzdžiui, *NASDAQ OMX Vilnius* rišliuose tekstuose parašomas „*Nasdaq OMX*“ *Vilniaus birža* ar pan.: *Įmonės akcijos kotiruojamos „Nasdaq Omx“ Vilniaus biržos Oficialiajame prekybos sąraše*⁸⁷; *LESTO akcijos kotiruojamos „Nasdaq Omx“ Vilniaus vertybinių popierių biržos Oficialiajame sąraše*.⁸⁸ Tačiau šios paieškos matyti tik laisvesnio stiliaus tekstuose. Oficialiuosiuose, kaip ir kitais atvejais, labiau linkstama paisyti įrašo registre ar originalo rašybos principo, taigi rašoma *AB NASDAQ OMX Vilnius*, pvz.: *Informuojame, kad AB NASDAQ OMX Vilnius valdyba šių metų lapkričio 8 d. patvirtino su Vertybinių popierių komisija suderintas pakeistas ir papildytas AB NASDAQ OMX Vilnius narystės ir prekybos taisykles, pagal kurias nuo šių metų lapkričio 22 d. yra keičiama reguliuojamos rinkos operatoriaus AB NASDAQ OMX Vilnius administruojamos reguliuojamos rinkos prekybinė ir atsiskaitymo valiuta iš lito į eurą*.⁸⁹ Kai vartosenos polinkiai tokie, ypač aktualiu laikytinas klausimas, kurios kalbos taisyklė turėtų būti taikoma nelietuviškus pavadinimus įrašant lietuviškame registre. Sprendžiant jį, reikėtų kreipti dėmesį į tai, kad su šiais simboliniais pavadinimais yra vartojama lietuviška teisinės formos nuoroda, dažnai nė netrumpinama, pvz.: *uždaroji akcinė bendrovė „SWEDISH MATCH LIETUVA“; uždaroji akcinė bendrovė „TALLINN PANK LEASING VILNIUS“; uždaroji akcinė bendrovė „PEPSI-COLA GENERAL BOTTLERS LIETUVA“; Lietuvos ir Vokietijos uždaroji akcinė bendrovė „BUILDING INDUSTRY PRODUCTS VILNIUS“*. Taigi, remtis pavadinimų įforminimo anglų kalboje polinkiais nelabai tiktų.

Tokių pavadinimų spėjamųjų lietuviškų atitikmenų registre ir iš tikrųjų yra, pvz.: *firmos „INKASSO BUERGER“ filialas Vilniuje, firmos „POPCORN COMPANY KG“ filialas Lietuvoje, „BALTIC ATLANT SHIPPING, S.L.“ atstovybė Lietuvoje, uždarnosios akcinės bendrovės „Vezo“ agentūra Vilniuje; Lietuvos ir Vokietijos uždarnosios akcinės bendrovės „BALTIC DECOR“ filialas Kaune, UAB „Frans Maas Lietuva“ Kauno filialas*. Tai antrasis registro dvikalbių pavadinimų tipas. Jų sintaksė lietuviška: tai kilmininkiniai žodžių junginiai, tik vienu atveju kilmininku eina tiesioginės reikšmės pavadinimas, pavyzdžiui, junginyje *firmos „INKASSO BUER-*

⁸⁷ „City Service“ ieško naujų savininkų, prieiga internete: <http://zebra.15min.lt/lt/naujienos/verslas/city-service-iesko-nauju-savininku-250630.html> (žiūrėta 201 10 27).

⁸⁸ Ilgalaikeje LESTO strategijoje – tikslas beveik dešimtdaliu pagerinti tinklo patikimumą, prieiga internete: <http://www.lesto.lt/lt/naujienos/pranesimai-spaudai/ilgalaikeje-lesto-strategijoje-s9pc.html> (žiūrėta 2014 10 27).

⁸⁹ Dėl NASDAQ OMX Vilnius reguliuojamos rinkos prekybinės ir atsiskaitymo valiutos keitimo, prieiga internete: <https://www.dnb.lt/lt/apie-banka/pranesimai/skelbimu-archyvas/2010/del-nasdaq-omx-vilnius-reguliuojamos-rinkos-prekybines> (žiūrėta 2014 10 27).

GER“ filialas Vilniuje žodis firma, kitu, kai konkretinamosios reikšmės žodžio nėra, jo poziciją užima simbolinis pavadinimas, pavyzdžiui, junginyje „BALTIC ATLANT SHIPPING, S.L.“ atstovybė Lietuvoje – „BALTIC ATLANT SHIPPING, S.L.“ Šios rūšies pavadinimų nemažai įregistruojama neišskiriant simbolinės dalies, pvz.: *Nordea Bank AB Lietuvos skyrius; Finland Ltd Lietuvos filialas; Danske Bank A/S Lietuvos filialas; Nordea Bank AB Lietuvos skyrius; Swedbank P&C Insurance AS Lietuvos filialas; Pohjola Bank plc Lietuvos filialas; Compensa Life Vienna Insurance Group SE Lietuvos filialas; Swedbank Life Insurance SE Lietuvos filialas; C & E Corporation Limited atstovybė; ORACLE EAST CENTRAL EUROPE LIMITED FILIALAS*. Tokį rašymą lemiantis veiksnys gali būti ne tik normos trūkumas, bet ir aptartieji neaiškumai, susiję su kabučių funkcija. Vis dėlto, visą pavadinimą traktuojant kaip lietuvišką, į jo sudėtį įeinantis nelietuviškas elementas ar bent jau pavadinimo simbolinė dalis kaip nors turėtų būti skiriami. Galbūt lėmė VLKK patikra, tačiau skiriamų pavadinimų registre išties atsirado, pvz. *AS „Meridian Trade Bank“ Lietuvos filialas, AB „Citadele“ banko Alytaus filialas, AB „Citadele“ banko Kauno filialas, akcinės bendrovės banko „NORD/LB Lietuva“ Alytaus skyrius*. Beje, tokių įregistruojama ir visiškai lietuviškų pavadinimų, pvz.: *akcinės bendrovės „Lietuvos spauda“ Biržų skyrius, akcinės bendrovės „Lietuvos geležinkeliai“ krovinių vežimo valdybos Šiaulių regiono stočių skyrius, AB „Detonas“ Akmenės padalinys*, ir jie yra puikus lietuviškos pavadinimų sintaksės pavyzdys. Taip tampa nesunku rašyti ir pavadinimus, kurių padalinys įvardijamas perkeltinės reikšmės junginiu, pvz.: *„Jaunosios Lietuvos“ ir naujųjų tautininkų sąjungos skyrius „Lietuvių tautinio jaunimo sąjunga „Jaunoji Lietuva“; klubo „Aista“ skyriaus „Senasis Kaunas“ individuali įmonė „Senasis Kaunas“; Vokietijos įmonės „Lacufa AG Lacke und Farben“ atstovybė „Lacufa AG Buro Vilnius“*.

Trečiasis dėl kalbų sąveikos atsiradusių pavadinimų tipas būtų priešingas pirmajam. Tai simboliniai pavadinimai, kuriuose vyrauja lietuviška sintaksė, tik įterpiamas nelietuviškas elementas, pvz.: *UAB „Citadele investicijų valdymas“; UAB „Citadele faktoringas ir lizingas“; „Swedbank investicijų valdymas“; UAB; „Swedbank draudimo brokeris“; UADBB*. Kaip matyti, įterpiamasis elementas dar yra ir perkeltinės reikšmės žodis. Tokių rašybos atvejų nei lietuviškų, nei nelietuviškų simbolinių pavadinimų taisyklėje nėra aptarta. Tačiau lietuviškų simboliinių pavadinimų rašymo taisyklėje nustatyta, kad į simbolinio pavadinimo sudėtį įeinančio tiesioginės reikšmės pavadinimo žymuo, būtent pirma didžioji raidė, turi būti išsaugomas. Paisant šios analogijos, tarsi turėtų būti išsaugomi ir į simbolinio pavadinimo sudėtį įeinančio simbolinio pavadinimo žymenys – pirma didžioji raidė ir kabutės. Nesant taisyklės, registre įtrauktinis pavadinimas paprastai niekaip neišskiriamas, pvz.: *UAB Danske Capital investicijų valdymas, UAB Danske lizingas, UAB „PZU LIETUVA GYVYBĖS DRAUDIMAS“; AB „SEESAM LIETUVA GYVYBĖS DRAUDIMAS“; UAB „NORTHWAY TURTO VALDYMAS“*. Tokia rašyba pavadinimai perkeliama ir į rišlius tekstus, pvz.: *Praėjusiais metais „Danske Capital investicijų valdymas“ klientų skaičius išaugo 15 proc.⁹⁰; Šie duomenys apima ir banko antrinės įmonės UAB „Danske lizingas“ teikiamas lizingo paslaugas⁹¹; „Seesam Lietuva gyvybės draudimas“ formuoja gyvybės draudimo paslaugų portfelį ir kuria konsultantų tinklą⁹²; UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (INVEGA) suteikė pirmąją lizingo garantiją bendrovei*

⁹⁰ „Danske Capital investicijų valdymas“ klientų skaičius išaugo 15 proc., prieiga internete: <https://www.danskebank.lt/index.php/apie-banka/naujienos/pranesimai-spaudai/16887> (žiūrėta 2014 10 27).

⁹¹ „Danske bankas“ dvigubai didino pelną, prieiga internete: <http://www.lrytas.lt/verslas/rinkos-pulsas/danske-bankas-dvigubai-didino-pelna.htm> (žiūrėta 2014 10 27).

⁹² „Seesam Lietuva gyvybės draudimas“ formuoja gyvybės draudimo paslaugų portfelį ir kuria konsultantų tinklą, prieiga internete: <http://www.verslobanga.lt/lt/spaudai.full/3cad932a34045> (žiūrėta 2014 10 27).

„**Citadele faktoringas ir lizingas**“ už UAB „Girios tyla“ lizingo būdu įsigyjamą miškininkystės veiklai plėtoti reikiamą turtą⁹³; „Swedbank“ Lietuvoje veikia kartu su antrinėmis įmonėmis: „**Swedbank lizingas**“, UAB, „**Swedbank autoparko valdymas**“, „Swedbank Life Insurance SE“ Lietuvos filialu, „Swedbank P&C Insurance AS“ Lietuvos filialu, „**Swedbank investicijų valdymas**“ UAB bei „**Swedbank valda**“, UAB⁹⁴. Adaptuoti įtrauktinių pavadinimų tikriausiai nelinkstama dėl bendro polinkio simbolinių pavadinimų neadaptuoti. Tačiau pati kalba neadaptuojamus svetimžodžius kaip nors įtraukti į tekstą vis tiek bando, pavyzdžiui, pasitelkiami metalingvistiniai komentarai (Girčienė 2005), simbolinių pavadinimo įtraukimo būdas yra gimininių žodžių vartojimas (Vaskelaitė 2001). O jei jie tokiais būdais neįtraukiami, tai skiriami kabutėmis arba šriftu (Girčienė 2005; Marcinkevičienė 2006). Žinoma, paskata vengti kabučių šiais atvejais gali būti jų pertekliaus galimybė. Ko gero, prisideda ir nelietuviškų simbolinių pavadinimų rašymo taisyklės nekonkretumas arba bendras polinkis nevartoti kabučių. Tačiau bene svariausias veiksnys turbūt yra anglišku pavadinimų analogija. Juk juose įtrauktinis pavadinimas niekaip neskiriamas – nei kaip svetimžodis, nei kaip simbolinis pavadinimas, pvz.: *Swedbank Life Insurance* (plg. *Swedbank gyvybės draudimas*), *Finasta Asset Management* (plg. *Finasta turto valdymas*).

Kito šrifto taikymo galimybę tokiais atvejais veikiausiai riboja bendras polinkis paisyti registro įrašo (registre šriftas netaikomas), o ir norminamuosiuose darbuose vyraujanti nuostata šriftą laikyti kabučių atitikmeniu⁹⁵. Tačiau vartoseną atskleidžia ir diferencijuoto kabučių bei šrifto vartojimo atvejų, pavyzdžiui, citatos skiriamos kabutėmis, o nelietuviški žodžiai, posakiai ar pavadinimai – pasviruoju šriftu. Tokia galimybė formuluojama ir kai kuriuose darbuose, kuriuose nagrinėjama rašyba ir skyryba. Antai viename nurodoma, kad kabutės nerašomos, kai citatos išskiriamos šriftu ar kitokiu grafiniu būdu (Linkevičienė 2013: 58), tačiau teksto skyrimas šriftu aptariamasis atskirai nuo citatų, ir čia, be kita ko, minima tokia pasviruojo šrifto funkcija kaip skirti nelietuviškus žodžius (Linkevičienė 2013: 57). Išeitų, kad nelietuviški žodžiai nelaikomi citatomis. ESIV šriftas laikomas kabučių atitikmeniu, tačiau iš teiginio, kad juo galima išskirti citatas, skiemenines santrumpas, simbolinius ar nelietuviškus pavadinimus ir kt. (ESIV 2014: 38), aiškėja, kad nelietuviški pavadinimai skiriami nuo simbolinių ir tiek vieni, tiek kiti – nuo citatų. Taigi, vartosenos polinkiai, o ir juos formuojančiuose darbuose pateikiami teiginiai rodytų, kad kyla poreikis per plačią citatos sampratą skaidyti. Svetimžodžio skyrimas šriftu aptartosios grupės pavadinimuose lyg ir būtų ši polinkį atitinkantis: visas simbolinis pavadinimas būtų skiriamas kaip citata ar perkeltinės reikšmės pavadinimas, o įtrauktinis – kaip svetimžodis. Žinoma, tokiu atveju iškiltų ir kitokių nelietuviškų pavadinimų skyrybos tame pačiame tekste klausimas. Šiaip ar taip, lietuviškame junginyje neskiriant neadaptuoto svetimžodžio, prieštaraujama bendram lietuvių kalbos polinkiui ir norminimo kryptčiai neadaptuotų svetimžodžių nevartoti, o vartojamuosius skirti kaip citatas plačiąja prasme. Toks žodžių junginių rašymas kaip *asset valdymas* (turto valdymas), *amber tiltas* (gintaro tiltas), *dream miestas* (svajonių miestas) ar sakiny *Dog pagavo cat*⁹⁶ būtų laikomi lietuvių kalbos klaida ar apskritai ne lietuvių kalba. Taigi gerokai pasvarstytina, kiek išimtis taikytina tikrinių

⁹³ AB „Citadele“ banko dukterinė lizingo bendrovė pradėjo teikti lizingo paslaugas su INVEGA garantijomis, prieiga internete: <https://www.citadele.lt/naujienos/spaudai/2856/> (žiūrėta 2014 10 27).

⁹⁴ Antrinės įmonės, prieiga internete: <https://www.swedbank.lt/lt/pages/357> (žiūrėta 2014 10 27).

⁹⁵ VLKK nutarime teigiama, kad, citatas išskiriant šriftu ar kitokiu grafiniu būdu, kabutės gali būti nerašomos (VŽ 1997a).

⁹⁶ Šuo pagavo katę.

vardų sričiai. Sprendžiant šios grupės pavadinimų rašymo klausimą, dar atsižvelgtina į tai, kad jų sandara iš esmės primetama anglų kalbos. Ne kopijuojant anglų kalbos sintaksę atsiradę, o iš lietuvių kalbos pavadinimų darymo dėsnų išplaukiantys pavadinimai veikiausiai būtų „*Swedbank*“ įmonė „*Investicijų valdymas*“ arba „*Swedbank*“ *investicijų valdymo įmonė*.

Kaip matyti, dėl kelių kalbų sąveikos atsiradusių pavadinimų rašymo norma nėra nustatyta, tačiau, remiantis vyraujančios sintaksės kriterijumi, ją nustatyti nebūtų sunku: iš aptartųjų trijų grupių viena laikytina angliškais pavadinimais, į kuriuos įtraukiamas lietuviškas elementas, kitos dvi – lietuviškais pavadinimais, kuriuose cituojamas žodis ar žodžių junginys. Vadovaujantis lietuvių kalboje vyraujančiais citavimo įforminimo polinkiais, cituojamąjį elementą derėtų kaip nors skirti. Aptartųjų pavadinimų vartoseną, išryškinanti simbolinio pavadinimo sampratos nevienodumus, be jau minėtų teorinio lygmens uždavinių, jų iškelia ir dar: aiškiau įvardyti tiek lietuviško, tiek nelietuviško simbolinio pavadinimo santykį su citata, tikslinti citatos sampratą, aiškiau apibrėžti jos žymenų funkcijas, kabučių ir šriftų santykį, šrifto santykį su rašybos ir skyrybos lygmenimis.

IŠVADOS

Nors sintaksiniai, morfologiniai, leksiniai, darybiniai simbolinių pavadinimų aspektai gana išsamiai išnagrinėti, tačiau jų rašybai ir skyrybai kalbos leidiniuose neskiriama pakankamai dėmesio. Tiek lietuviškųjų, tiek nelietuviškųjų simbolinių pavadinimų rašymo taisyklė yra suformuluota, tačiau ji pritaikyta tik rišliam tekstui.

Realybės iškelta aktualija – gausus įmonių, įstaigų ir organizacijų steigimasis – lėmė, kad simboliniai pavadinimai daugiausia nagrinėti kaip juridinių asmenų pavadinimai, o šie ypatinigi tuo, kad yra linkę funkcionuoti ne tik rišliuose tekstuose. Funkcionuodami kaip viešieji užrašai, prekių ženklai, reklamos objektai, sąrašuose ir kitokiuose nerišlaus pobūdžio tekstuose, jie pasižymi kitokiais rašymo polinkiais, tik iš dalies sutampančiais su simbolinių pavadinimų rašymu rišliame tekste. Taigi, vien rašymą rišliame tekste nustatanti taisyklė bent jau šiai simbolinių pavadinimų grupei negali būti pakankama. Juridinių asmenų simbolinius pavadinimus aptariant, neišvengiamai tenka minėti ir kitokias rašymo galimybes. Vis dėlto jos kalbos leidiniuose nėra išsamiai nagrinėjamos ir apibrėžiamos, o trūkstant aiškumo, vartosenoje susidarė tam tikros painiavos. Įvairūs rašymo būdai pavadinimų sudarytojų buvo pritaikyti specifinėje srityje – teisinį statusą turinčiame Juridinių asmenų registre, ir tų būdų sąmaiša tapo simbolinių pavadinimų rašymo, o ir apskritai rašybos ir skyrybos lygmens trikdžiu. Trikdžius pamažu šalinamas, bet vartoseną atskleidžia, kad ją trikdantis veiksnys yra ne tik registre įsigalėjusi rašymo būdų įvairovė.

Dėl susiklosčiusios padėties gerokai susvyravus rašymo didžiosiomis raidėmis ir kabučių funkcijoms, susidarė puiki terpė taikyti anglų kalbai būdingus pavadinimų rašymo polinkius. Registro įrašai, iš kurių akivaizdžiai matyti anglų kalbos poveikis, atskleidžia ir daugiau svetimą rašybą palaikančių veiksnių: nelietuviškų simbolinių pavadinimų rašymo taisyklės trūkumus, nepakankamai aiškiai brėžiamą ribą tarp rašybos ir skyrybos lygmenų, pavadinimų rašymo nerišlaus pobūdžio tekstuose, įskaitant ir tokią specifinę sritį kaip Juridinių asmenų registras, normos nebuvimą ir kalbos vartotojams skirtų simbolinių pavadinimų rašymo taisy-

klių stygių. Dėl šių trūkumų juridinių asmenų pavadinimų rašyba ir skyryba trinka ne tik Juridinių asmenų registre.

Vartoseną iškelia ir kalbos norminamuosiuose darbuose iš viso neapartytų reiškinų. Tai pavadinimai, radęsi dėl kalbų sąveikos. Nors jų rašymo norma nėra formuluojama, atskaitos tašku ją nustatant būtų galima laikyti Juridinių asmenų registro įrašus. Ši vartosenos sritis siūlo kriterijų tokiems pavadinimams vertinti, būtent sintaksės vyravimo, ir atskleidžia, kad tokie dariniai sudaromi citatos principu: vienu atveju į nelietuvišką junginį įtraukiamas lietuviškas elementas, kitu, atvirkščiai, į lietuviškos sintaksės pagrindu sudarytą junginį įtraukiamas nelietuviškas dėmuo, paprastai simbolinis pavadinimas. Trūkstant taisyklės, į simbolinio pavadinimo sudėtį įeinančio kito simbolinio pavadinimo linkstama neskirti nei kaip simbolinio pavadinimo, nei kaip svetimų lietuvių kalbai elemento. Kad jis neadaptuojamas fonetiškai ar morfologiškai, lemia funkcinio stiliaus (oficialiojo dalykinio) polinkiai, formuoti ir nelietuviškomis simbolinių pavadinimų vartojimo lietuvių kalboje taisyklėmis, tačiau neadaptuojami elementai lietuvių kalboje yra skiriami kabutėmis ar šriftais. Jų neskiriant, pažeidžiamas bendras lietuvių kalbos polinkis ir jos norminimo principas neadaptuotų svetimžodžių nevartoti, o vartojamus rašytinėje kalboje traktuoti kaip citatas plačiąja prasme. Gerokai pasvarstyta, kiek toks pažeidimas teisintinas tikrinių vardų vartojimo sritimi.

Apskritai simbolinių pavadinimų vartosenos analizė atskleidžia tiek praktinių taisyklių, tiek kodifikacinių sprendimų poreikį. Sprendimai reikalingi ir dėl atskirų atvejų, tokių kaip keliaikalbių pavadinimų įforminimo klausimas, ir kompleksiški, tokie kaip tam tikrų ženklų (didžiosios raidės, ištinisio rašymo didžiosiomis raidėmis, kabučiu, šrifto) funkcijų, tarpusavio santykio ir santykio su rašybos bei skyrybos lygmenimis aiškesnis formulavimas, simbolinių pavadinimų rašymo nerišlaus pobūdžio tekstuose normos nustatymas, o ir jų rašymo rišliuose tekstuose normos tikslinimas. Dar vartoseną atskleidžia ir simbolinio pavadinimo sampratos, simbolinio pavadinimo ir citatos santykio nepakankamą apibrėžtumą.

LITERATŪRA

- Abaravičius J. 2002: *Skyrybos stilistika*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Brūzgienė R., Čekmonienė I. E., Žemienė A. 2013: *Specialybės kalba*. Vadovėlis, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
- DLKG 1997: *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Drazdauskienė L. 1975: Dar kartą pasvarstykite ir sunorminkime. – *Kalbos kultūra* 2, 39–49.
- ESIV 2014: *Europos Sąjungos institucijų vertimo į lietuvių kalbą vadovas*, Liuksemburgas.
- Girčienė J. 2005: Neologizmų integracija į tekstą. – *Žmogus ir žodis* 7(1), 78–82.
- Gudzinevičiūtė O. L. 2012: Keli probleminiai rašybos ir skyrybos ženklų vartojimo atvejai. – *Kalbos kultūra* 85, 121–135.
- Įsakymas 2013: *Valstybės įmonės Registrų centro direktoriaus 2013 m. gegužės 8 d. įsakymas Nr. V-110 „Dėl Juridinių asmenų registro tvarkymo taisyklių patvirtinimo“* (2013 m. kovo 26 d., Nr. V-80).
- Jocaitė G., Kvašytė R. 2006: Latviškų simbolinių pavadinimų vartoseną lietuvių kalba. – *Jaunųjų mokslininkų darbai* 4(11), 31–34.
- KK 1990: Dėl kitų kalbų tikrinių pavadinimų rašymo. Lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos mokslų akademijos nutarimai. – *Kalbos kultūra* 59, 7–8.
- KK 1991: Dėl nelietuviškų simbolinių pavadinimų formų. Lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos mokslų akademijos nutarimai. – *Kalbos kultūra* 61, 5–6.

- Kniūkšta P. 1991a: Lietuvoje sugalvoti, bet nelietuviški. – *Gimtoji kalba* 5, 16–19.
- Kniūkšta P. 1991b: Nelietuviškieji simboliniai pavadinimai. – *Kalbos kultūra* 61, 25–32.
- Kniūkšta P. 1992a: Įstaigų, įmonių ir organizacijų pavadinimų darymas ir vartojimas. – *Kalbos kultūra* 62, 12–25.
- Kniūkšta P. 1992b: Rūpesčiai dėl įmonių pavadinimų. – *Kalbos kultūra* 62, 26–33.
- Kniūkšta P. 1997: Firmų vardai ir jų vartojimas. – *Kalbos kultūra* 69, 6–20.
- Kniūkšta P. 2001: *Kalbos vartosena ir tvarkyba*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
- Kniūkšta P. 2004: *Įstaigų, įmonių ir organizacijų pavadinimai. Darybos ir vartosenos aptarimai*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
- Kniūkšta P. 2005: *Administracinė kalba ir jos vartosena*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Kniūkšta P. 2006a: Prekių ženklai ir kalba. – *Kalbos kultūra* 79, 29–40.
- Kniūkšta P. 2006b: *Viešieji užrašai. Po dokumentus ir Vilniaus gatves pasižvalgius*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Kvašytė R. 2005: Latviški simboliniai pavadinimai Lietuvos spaudoje. – *Kalbos kultūra* 78, 175–182.
- LAT 2005: *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. gruodžio 5 d. nutartis byloje UAB „Parex lizingas“ v. UAB „Parex faktoringas ir lizingas“; bylos Nr. 3K-3-632/2005.*
- LAT 2006a: *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 26 d. nutartis byloje G. G. v. Adomo Mickevičiaus Lietuvos ir Lenkijos santykių rėmimo fondas, bylos Nr. 3K-3-308/2006.*
- LAT 2006b: *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. spalio 22 d. nutartis, priimta byloje Labdaros ir paramos fondas „M. K. Čiurlionio fondas“ v. Labdaros ir paramos fondą „M. K. Čiurlionio kultūros ir paveldo fondas“.*
- LAT 2009a: *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. gegužės 11 d. nutartis, priimta byloje UAB „Ateities ekologija“ v. VšĮ „Ekologijos vizija“; bylos Nr. 3K-3-208/2009.*
- LAT 2009b: *Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje Lietuvos tautodailininkų sąjunga v. Lietuvos tautodailininkų sąjungos Vilniaus bendrija, bylos Nr. 3K-3-223/2009.*
- Linkevičienė N. 2013: *Redagavimo pradmenys*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- LKG₃ 1976: *Lietuvių kalbos gramatika* 3, Vilnius: Mokslas.
- LKKN 1998: *Lietuvių kalbos komisijos nutarimai. 1977–1998*. Trečiasis pataisytas ir papildytas leidimas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- LKRS 1992: *Lietuvių kalbos rašyba ir skyryba. 2-asis pataisytas fotografuotinis leidimas*. Parengė N. Sližienė, A. Valeckienė, Vilnius: Mokslas.
- LKŽ_e 2005: *Lietuvių kalbos žodynas 1–20* (elektroninis variantas). Vyr. red. G. Naktinienė, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internete: www.lkz.lt.
- LKŽin 1998: *Lietuvių kalbos žinynas*. Sudarė P. Kniūkšta, Kaunas: Šviesa.
- Marcinkevičienė R. 2006: Motyvuota ir nemotyvuota kabučių vartosena periodinėje spaudoje. – *Kalbos kultūra* 79, 209–217.
- Martišiūtė A. 2013: *Anglų kalba jau tapo viršesnė už lietuvių*. Prieiga internete: <http://www.respublika.lt>.
- Migonytė S. 2014: *Landą užkimšo – skylė liko, bet galima koją nusilaužti*. Prieiga internete: <http://vz.lt>.
- Milius M. 2013: *Lietuviškiems pavadinimams – podukros dalia*. Prieiga internete: <http://www.ve.lt>.
- Narvydaitė M. 2012: *Nelietuviškų įmonių pavadinimų neišgydo net baudos*. Prieiga internete: <http://www.lrytas.lt>.
- Pupkis A. 2005: *Kalbos kultūros studijos*, Vilnius: Gimtasis žodis.
- Rudzevičius P. 2005: Svetimybių vartojimo polinkiai lietuvių kalbos tekstyne. – *Kalbos kultūra* 78, 210–219.
- Sližienė N. 1979: Nelietuviškų pavadinimų rašymas. – *Kalbos kultūra* 36, 59–64.
- Smaliukas K. 2007: Panašus juridinio asmens pavadinimas ar prekės ženklas. – *Verslo žinios* 87 (2007 m. gegužės 11 d.), 15.

- Vaicekauskienė L. 1997: Dėl žodžių tvarkos su nelietuviškais simboliniais vardais. – *Kalbos kultūra* 69, 61–63.
- Vainauskienė D. 1996: Dėl ištisinio rašymo didžiosiomis raidėmis. – *Kalbos kultūra* 68, 71–74.
- Valeckienė A. 1965: Kilmininkas ir vardininkas pavadinimams reikšti. – *Kalbos kultūra* 9, 32–35.
- Vaskelaitė R. 2001: Nelietuviškų nekaitomų žodžių sintaksiniai vaidmenys. – *Kalbos kultūra* 74, 43–52.
- VŽ 1995: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimas „Dėl firmų pavadinimų gimininių žodžių vartojimo ir rašymo“ (1995 m. gegužės 25 d., Nr. 50). – *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 63–1490.
- VŽ 1997a: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos“ (1997 m. birželio 19 d., Nr. 60). – *Valstybės žinios* 1997, Nr. 63–1490.
- VŽ 1997b: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo 1992 m. balandžio 30 d. nutarimo Nr. 35 „Dėl firmų vardų“ pakeitimo“ (1997 m. lapkričio 13 d. Nr. 64). – *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 107–2711.
- VŽ 1997c: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas „Dėl Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo 1992 m. balandžio 30 d. nutarimo Nr. 35 „Dėl firmų vardų“ pakeitimo“ (1997 m. lapkričio 13 d. Nr. 64). – *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 107–2711.
- VŽ 2000: Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. – *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74–2262.
- VŽ 2001: Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus įsakymas dėl dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo (2001 m. kovo 30 d., Nr. 19). – *Valstybės žinios* 2001, Nr. 30–1009.
- VŽ 2002a: Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo 16 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymas (2002 m. birželio 13 d., Nr. IX-954). – *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 15–344.
- VŽ 2002b: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimas „Dėl Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Seimo 1992 m. balandžio 30 d. nutarimo Nr. 35 „Dėl firmų vardų“ pakeitimo“ (2002 m. birželio 27 d., Nr. 3 (83)). – *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 70–2955.
- VŽ 2003: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“ (2003 m. lapkričio 12 d., Nr. 1407). – *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 107–4810.
- VŽ 2004: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimas „Dėl įmonių, įstaigų ir organizacijų simbolių pavadinimų darymo taisyklių patvirtinimo“ (2004 vasario 2 d., Nr. N-2(91)). – *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 27–867.
- VŽ 2006a: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimas dėl privalomosios skyrybos taisyklių (2006 m. rugsėjo 28 d., Nr. N-2 (103)). – *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 107–4084.
- VŽ 2006b: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimas „Dėl pasirenkamosios skyrybos taisyklių“ (2006 m. rugsėjo 28 d., Nr. N-3 (104)). – *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 107–4085.
- VŽ 2007: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimas „Dėl simbolių pavadinimų linksniavimo“ (2007 m. balandžio 5 d., Nr. N-1 (110)). – *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 42–1625.
- VŽ 2012: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimo Nr. 1407 „Dėl juridinių asmenų registro įsteigimo ir juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ (2012 m. gruodžio 5 d., Nr. 1452). – *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 142–7323.
- VŽ 2013: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimas „Dėl Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2004 m. vasario 2 d. nutarimo Nr. N-2(91) „Dėl įmonių, įstaigų ir organizacijų simbolių pavadinimų darymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (2013 m. balandžio 4 d., Nr. N-2(138)). – *Valstybės žinios*, Nr. 37–1836.

Gauta 2014 11 07

HOW A SEEMINGLY SIMPLE RULE FOR WRITING SYMBOLIC NAMES BECOMES DIFFICULT

S u m m a r y

Linguistic publications pay insufficient attention to orthography and punctuation of symbolic names. They have mostly been analysed as names of legal persons, which are unique in that they tend to function not only in coherent texts. Functioning as public signs, trademarks, advertising objects, in lists and similar texts they are characterised by different writing tendencies only partly coinciding with the writing of symbolic names in a coherent text. Thus, a rule regulating only writing in a coherent text cannot be sufficient at least for this group of symbolic names. In discussion of symbolic names of legal persons it is necessary to mention other possibilities of writing. However, these are not analysed and defined in detail in linguistic publications; thus, due to lack of clarity, some confusion in usage has arisen.

As the functions of capitalisation and quotation marks have become unstable, a favourable medium has emerged for applying the tendencies of writing names characteristic to the English language. The records of the Register of Legal Entities, which clearly show the impact of the English language, demonstrate more factors contributing to foreign orthography: shortcomings of the rule on writing non-Lithuanian symbolic names; insufficient clarity in drawing the line between levels of orthography and punctuation and in writing names in non-coherent texts, including areas as specific as the Register of Legal Entities; absence of the norm and lack of rules for language users on writing symbolic names.

Usage also unveils phenomena that are not considered at all in language standardisation works. These are names emerging out of interaction of languages. Even though there is no norm formulated for writing them, it could be established by using the records of the Register of Legal Entities as a reference point. Such constructs are made based on the principle of quotation: in some cases, a Lithuanian element is included in a non-Lithuanian combination; in other cases, on the contrary, a non-Lithuanian component, usually a symbolic name, is included in a combination constructed on the basis of Lithuanian syntax. Since the rule is missing, there is a tendency not to distinguish the symbolic name comprising another symbolic name neither as a symbolic name nor as an element foreign to the Lithuanian language. This is against the general tendency of the Lithuanian language and its standardisation principle not to use unadapted foreign words and to treat those used in the written language as quotations in a broad sense. It is negotiable to what extent such a violation can be justified by the field of using proper names.

In general, the analysis of the use of symbolic names shows the need both for practical rules and decisions related to codification. Solutions are needed in individual cases, such as formalising multilingual names, as well as in the complex ones, such as clearer formulation of the functions of certain signs (capitals, writing in uppercase letters, quotation marks, prints), their interaction and relation to the levels of orthography and punctuation, constitution of the norm for writing symbolic names in non-coherent texts, and also adjusting the norm for their writing in coherent texts. In addition, usage demonstrates insufficient definition of the concept of a symbolic name and the relation between a symbolic name and a quotation.

KEYWORDS: symbolic name, usage, norm, language regulation, writing and punctuation, name formation rules, capitalisation, quotation marks.

RAMUNĖ VASKELAITĖ
Lietuvos bankas
Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
rvaskelaite@lb.lt